

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tanja Peterlin

**REŠEVANJE MEDNARODNIH KRIZ S POGAJANJI: PRIMER KRIZE V
SUDANSKI POKRAJINI DARFUR**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tanja Peterlin

Mentor: redni. profesor. dr. Marjan Malešič

Somentor: red. ni profprofesor. dr. Marjan Svetličič

**REŠEVANJE MEDNARODNIH KRIZ S POGAJANJI: PRIMER KRIZE V
SUDANSKI POKRAJINI DARFUR**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

REŠEVANJE MEDNARODNIH KRIZ S POGAJANJI: PRIMER KRIZE V SUDANSKI POKRAJINI DARFUR

Povzetek:

Diplomska naloga obravnava problematiko reševanja kriz mednarodnih razsežnosti z eno izmed najstarejših in najpogosteje uporabljenih metod preprečevanja in obvladovanja kriz, s pogajanjem. Ker so krize pogosto katalizatorji večjih sistemskih sprememb, ob enem pa je za njih značilna prisotnost groženj, časovne stiske in stresa, vnašajo posebno dinamiko v proces pogajanj in vplivajo na njihov značaj, pogosto pa se v njih vključujejo tudi tretje strani, z namenom rešiti konflikt oz. preprečiti njegovo razširitev na sosednje države. Žal pa je v določenih primerih posredovanje pogojeno z ekonomskimi, političnimi in teritorialnimi interesi. Na pogajalski proces vpliva še drža, število in značilnosti akterjev, število vprašanj za pogajalsko mizo, časovni okvir pogajanj in civilizacijsko-kulturne razlike vpletenih strani in pogajalcev.

V drugem delu naloge semje na podlagi teoretičnih izhodišč analizirana krizoa v sudanski pokrajini Darfur, ki je izbruhnila februarja 2003 med uporniškima skupinama SLA in JEM na eni ter vlado na drugi strani, domnevno zaradi marginalizacije regije. Vendar pa vzroki za spopade in neuspešnost pogajanj ležijo v notranjem boju za politično prevlado v Sudanu in ekonomskih ter političnih interesih drugih držav. Prav to tudi onemogoča učinkovito delovanje OZN, medtem, ko AU sami nima dovolj sredstev, znanja in volje za spopad s krizo takih razsežnosti.

Ključne besede: mednarodna kriza, pogajanja, akterji v krizi, intervencija tretje strani, Darfur.

SOLVING INTERNATIONAL CRISIS THROUGH NEGOTIATION: THE EXAMPLE OF A CRISIS IN SUDAN REGION OF DARFUR

Abstract:

This diploma discusses the problems of solving an international crisis through negotiation. It is one of the oldest and most frequent methods of preventing and managing crises. Crises give special dynamics to a negotiation process. They also influence the nature of the process, initiating bigger system changes followed by threats, time limitation, and stress. The negotiations often involve a third party with the intention of settling a conflict or preventing it from spreading to the neighboring countries. Unfortunately, in some cases, involvement is subject to geopolitical interests. The attitude, number and characteristics of the parties, the number of questions regarding negotiation, time frame and cultural differences of the parties involved also influence the negotiating process.

The crisis in the Sudan region of Darfur that broke out in February 2003 between the rebel groups SLA and JEM on one side and the government on the other, supposedly because of the marginalization of the region, is analyzed in the second part of the diploma

based on theoretical starting-points. But the reasons for conflicts and failed negotiations can be found in an internal fight for political predomination in Sudan as well as geopolitical interests of other countries. This also makes the effective work of UN impossible, while AU does not have enough means, knowledge or will to engage with in a crisis of such proportions.

Key words: crisis, negotiation, the parties, the intervention, Darfur.

SOLVING INTERNATIONAL CRISIS WITH NEGOTIATION : THE EXAMPLE OF A CRISIS IN SUDAN REGION DARFUR

Abstract:

This diploma discusses the problems of solving an international crisis by using negotiation. It is one of the oldest and most frequent methods of preventing and managing crises. Crises give special dynamics to a negotiation process. They also influence the nature of that process, because they are usually the initiator of bigger systematic changes followed by threats, lack of time, and stress. A third party often gets involved in negotiations with the intention to settle a conflict or to prevent it from spreading to neighboring countries. Unfortunately, in some cases interference depends on geopolitical interests. The attitude, number and characteristics of the parties, the number of questions regarding negotiation, time frame and cultural differences of the ones involved influence a negotiating process.

The crisis in Sudan region Darfur that broke out in February 2003 between the rebel groups SLA and JEM on one side and the government on the other, supposedly because of the marginalization of the region, is analyzed in the second part of the diploma basing on theoretical starting-points. But the reasons for conflicts and failed negotiations can be found in internal fight for political predomination in Sudan as well as geo-political interests of other countries. This also makes the effective work of UN impossible, while AU does not have enough means, knowledge or will to engage with a crisis that big.

Key words: International crisis, negotiation, the parties in crisis, the intervention of a third party, Darfur

KAZALO:

1. UVOD	16
2. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	27
2.1 Predmet in cilj proučevanja	72
2.2 Hipoteze	83
2.3 Metode dela	94
2.4 Opredelitev temeljnih pojmov	94
2.4.1 Kriza	94
2.4.2 Krizni akterji	105
2.4.3 Konflikt	115
2.4.4 Oborožen konflikt	116
2.4.5 Akterji v konfliktu	116
2.4.6 Reševanje konflikta	127
3. POGAJANJA V KRIZAH	127
3.1 Vpliv krize na pogajanja	148
3.2 Vloga preventivne diplomacije pred eskalacijo krize	1510
3.3 Intervencija tretje strani	161
3.4 Akterji v krizi	182
3.4.1 Suverene države kot pogajalci	183
3.4.2 Skupine držav	193
3.4.3 Mednarodne organizacije	193
3.4.4 Nevladni akterji	194
3.4.5 Entitete, ki nimajo statusa države	1205
3.5 Število vprašanj za pogajalsko mizo	2115
3.6 Časovni okvir	2116
3.7 Vloga civilizacijsko-kulturnih razlik vpletenih strani in pogajalcev na pogajanja v krizah	2216
3.7.1 Pogledi na vpliv civilizacijsko-kulturnih razlik	2217
3.7.2 Civilizacijsko-kulturne razlike in pogajanja v krizi	2418
3.8 Vloga OZN pri pogajanjih v krizi	2419
3.8.1 Ovire, s katerimi se srečuje OZN	2621

4. KRIZA V SUDANSKI REGIJI DARFUR	2823
4.1 Darfur -- osnovni podatki o regiji in njenih prebivalcih	283
4.1.1 Prebivalstvo	294
4.1.2 20 letna vojna in mirovni sporazum	3126
4.2 Zgodovina konflikta in mirovni proces	3227
4.2.1 Razvoj konflikta	3227
4.2.2 Mirovni proces	3328
4.3 Strani vpletene v konflikt	4237
4.3.1 Vlada	4237
4.3.2 Uporniki	4439
4.3.3 Džandžavidi	461
4.4 Vzroki za krizo v Darfurju	472
4.4.1 Notranji boj za politično prevlado v Sudanu	494
4.4.2 Zunanji akterji	5146
4.4.2.1 Vloga sudanskih naftnih rezerv	5247
4.4.2.2 Kitajska	5348
4.4.2.3 Egipt, Libija in Rusija	5348
4.4.2.4 ZDA	5348
4.4.2.5 Iran	550
4.5 Vpletenost mednarodnih organizacij v konflikt in pogajanja	561
4.5.1. Afriška unija (AU)	561
4.5.1.1 Misija Afriške unije v Sudanu (<i>The Africa Mission in Sudan</i>)	572
4.5.2 Organizacija združenih narodov(OZN)	6156
4.5.2.1 Zakaj tako neodločna reakcija OZN na razmere v Darfurju?	6257
5. ZAKLJUČEK	6358
6. SEZNAM SLIK, TABEL, DIAGRAMOV IN GRAFOV	683
7. LITERATURA	683

1. UVOD

Mednarodno skupnost neprestano pretresajo izbruhi novih kriznih žarišč, saj se iz dneva v dan povečuje število mednarodnih in notranjih konfliktov, ki ogrožajo obstoj držav, regionalno stabilnost in celo obstoječi mednarodni sistem, mir in varnost. Da bi se preprečila eskalacija konfliktov do ravni, ki bi vodila v katastrofalne posledice za celotno človeštvo, so se oblikovali številni mehanizmi preprečevanja in obvladovanja kriz, ki dobivajo svoje alternativne oblike tudi v sedanosti. Za eno izmed najbolj učinkovitih in najpogosteje uporabljenih metod so se že v preteklosti izkazala pogajanja. Zato so ostala nepogrešljiv del sodobnih prijemov reševanja kriz, ko te dobivajo nove razsežnosti zaradi hitrega razvoja, ki je posledica tehnološkega napredka zadnjih let.

Pogajanja se odvijajo v nekem kontekstu, ki je odvisen od manj spreminjajočih se dejavnikov, kot sta na primer oblika mednarodnega sistema terin razmerje moči, inkot tudi od individualnih karakteristik, ki posledično prinašajo specifičnost vsakemu pogajalskemu procesu. In prav kriza velja za eno izmed posebnih situacij, ki zaznamuje dinamiko in značaj pogajanj. Zaradi zavedanja mednarodne skupnosti, da so krize pogosto katalizator večjih sistemskih sprememb, ki lahko vplivajo na celoten mednarodni sistem, ob verjetnosti, da se bodo razširile izven meja države, se le-te znajdejo v centru prioritete najvišjih mednarodnih entitet in nacionalnih držav. Poleg tega pa prisotnost grožnje, časovne stiske in stresa, ki so ključni elementi krize, pogajalcem pogosto onemogočijo sprejem optimalnih odločitev, kar ima lahko za posledico izbruh ali povečanje intenzivnosti nasilja med sprtimi stranmi. To je tudi eden izmed razlogov, da se v pogajanja vpletajo tretje strani – države, skupine držav, nevladni akterji, regionalne in mednarodne organizacije –, da bi odpravile probleme, ki zadevajo pogajanja in pripomogle k rešitvi krize.

Darfur je najbolj zahodna regija Sudana, v kateri živi približno šest milijonov prebivalcev. Zaradi puščave, dolgoletnih suš, pomanjkanja pašnih površin in vode so na tem etnično pestrem območju že od nekdaj prisotni nizko intenzivni konflikti med arabskimi nomadi in nearabskimi tradicionalno kmetijskimi plemeni, ki se niso nikoli stopnjevali v spopade večjih razsežnosti. Zato še toliko bolj preseneča dejstvo, da je napad uporniških gibanj črnškega prebivalstva SLA in JEM na vojaške objekte

februarja 2003 prerasel v večrazsežnostni konflikt, ki danes velja za drugo najhujšo humanitarno krizo vseh časov. Spopadi potekajo med vladnimi silami Sudana in uporniki, ki trdijo, da oblasti v Kartumu namerno marginalizirajo regijo in podpirajo arabske milice imenovane džandžavidi, ki izvajajo genocid nad črnskim prebivalstvom in čistijo območja, ki niso naklonjena vladi v Kartumu.

Ob grožnji, da bo konflikt ogrozil politične sisteme v sosednjih državah in destabiliziral celotno regijo, so se v reševanje nastale situacije vpletle vse glavne svetovne sile in organizacije. Vodenje mirovnega procesa in pogajanj je padlo na rame Afriške unije, seveda z vednostjo in podporo OZN. Vendar pa se mirovni proces v Darfurju sooča s številnimi problemi. Kljub veliki, a po mnenju mnogih prepozni, mednarodni pozornosti, ki se odraža v močni angažiranosti AU pri pogajanjih in nameščanju mirovnih sil ter nadzoru in pomoči OZN na tisoče razseljenim civilistom, ki so posledica že tretje leto trajajočega oboroženega nasilja v tej sudanski regiji, pa številni krogi pogajanj, namenjeni končanju sovražnosti med oboroženimi uporniškimi gibanji in vlado, niso obrodili sadov. Čeprav si vlada, ob vse močnejših pritiskih mednarodne skupnosti, prizadeva doseči dogovor z uporniki, je vedno bolj očitno, da je problem marginalizacije regije in zatiranje črnskega prebivalstva le krinka, pod katero se bije notranji boj za oblast v Kartumu, ki ga podpihujejo zunanje sile, ki tekmujejo za še neizkoriščene sudanske naftne vire.

2. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Predmet in cilj proučevanja

Predmet proučevanja v diplomski nalogi so pogajanja v mednarodnih krizah oziroma krizah mednarodnih razsežnosti in njihov pomen za mirno rešitve krize pred njeno eskalacijo, kot tudi v primeru, ko kriza doseže stopnjo, pri kateri že ogroža regionalno ali celo svetovno varnost in stabilnost. Pri tem se bom najprej osredotočila na teorijo reševanja kriz s pogajanjem, sledila pa bo analiza pogajanj na primeru krize v sudanski regiji Darfur. Tako so cilji diplomske naloge identifikacija glavnih karakteristik pogajanj v mednarodnih krizah oziroma analiza teze, da specifičnost okolja mednarodne krize vpliva na dejavnike, ki so bistvenega pomena za potek in razplet pogajanj; vloga, ki jo igrajo mednarodni sistem, regionalne in mednarodne

organizacije pri reševanju kriz s pogajanjem, pri čemer se bom osredotočila predvsem na OZN kot primarno organizacijo, ki skrbi za svetovni mir in varnost; proučitev razlogov in posledic vpletanja tretje strani v pogajanja in analiza celotnega procesa ter dejavnikov, ki vplivajo na dinamiko pogajanj na primeru krize v Darfurju.

2.2 Hipoteze

Splošne hipoteze

H₁: Pogajanja niso izoliran proces, saj na njihov potek in pogajalski pristop v večji ali manjši meri vpliva okolje ter situacija v kateri in/ali zaradi katere se odvijajo. Prisotnost krize je prav gotovo ena izmed situacij, ki zaradi svojih posebnih značilnosti močno vpliva na pogajalski proces.

H₂: Na dinamiko in uspešnost reševanja kriz s pogajanjem vplivajo poleg pripravljenosti za doseg rešitve neposredno vpletenih akterjev tudi dejavniki kot so oblika mednarodnega sistema, delovanje mednarodnih in regionalnih organizacij, tuji interesi ipd.

H₃: Zaradi prepočasne reakcije mednarodne skupnosti in neustreznega pristopa k pogajanjem so dogodki v Darfurju prerasli v mednarodno humanitarno in vojaško krizo.

Izvedena hipoteza

H_a: Kriza v Darfurju ni bila uspešno rešena pred eskalacijo v krizo mednarodnih razsežnosti zaradi tujih nacionalnih interesov in razdvojenosti stalnih članic Varnostnega sveta OZN.

2.3 Metode dela

V procesu preučevanja izbrane tematike in verifikacije hipotez sem uporabila naslednje metode družboslovnega raziskovanja:

V teoretičnem delu diplomske naloge sem uporabila metodo analize sekundarnih pisnih virov. S pomočjo te metode sem analizirala knjige in članke, ki obravnavajo problematiko pogajanj v krizi, vpliv krize na pogajanja, akterje v krizi in pomen intervencije tretje strani.

Analizo primarnih pisnih virov (CRS Issue Brief for Congress, Report of the Chair Person of the Commission on the Situation in Darfur the Sudan) sem uporabila za zbiranje podatkov o delovanju Afriške Unije ter OZN v Darfurju, o situaciji na območju in vlogi ZDA.

Z deskriptivno metodo sem pojasnila temeljne pojme v diplomski nalogi, opisala osnovne značilnosti regije Darfur, zgodovino in razvoj konflikta ter vpletene strani.

S študijo primera sem poglobljeno in celostno proučila navidezno primarne vzroke za izbruh krize v Darfurju, kot tudi tiste prikrite, ki se vežejo na notranji boj za oblast in na nacionalne interese svetovnih sil ter posledice, ki jih imajo za reševanje krize in pogajalski proces.

2.4 Opredelitev temeljnih pojmov

2.4.1 Kriza

V literaturi lahko kot posledico različnih pristopov in pogledov na preučevanje krize zasledimo več definicij, ki pa so dokaj ozko opredeljene. Zato je Stern razvil sintetično definicijo krize: *»Kriza je situacija, ki izhaja iz sprememb v zunanjem ali notranjem okolju družbe in jo opredeljujejo tri nujne in zadostne percepcije s strani odgovornega odločevalca:*

1. *grožnja temeljnim vrednotam,*
2. *nujnost in*
3. *negotovost*« (Grošelj 2004: 20).

Ker se diplomaska naloga osredotoča na mednarodne krize oziroma krize mednarodnih razsežnosti, je na mestu, da podam definicijo mednarodne krize. Pri tem se bom oprla na raziskovalce pri projektu International Crisis Behavior Project, ki so podali dve definiciji mednarodnih kriz:

Prva, ki je po vsebini ožja, definira mednarodno krizo kot (Brecher, 1993: 3):

»/S/... spremembo v tipu in/ali narasli intenzivnosti razdiralnih interakcij med dvema ali več državami ob visoki verjetnosti izbruha vojaških sovražnosti, destabilizacije odnosov v mednarodnem sistemu oziroma izzivanja obstoječe strukture mednarodnega sistema«.

Druga, vsebinsko širša in splošnejša definicija mednarodne krize, pa pravi, da je mednarodna kriza (Brecher, 1993: 3) *».../ S/situacija s tremi nujnimi in zadostnimi pogoji, izhajajočimi iz sprememb v zunanjem ali notranjem okolju držav, pri čemer so pogoji po svoji naravi percepcije odločevalcev. Ti pogoji ali percepcije so:*

1. *» /G/grožnja temeljnim vrednotam, z istočasnim ali takojšnjim zavedanjem o*
2. *omejenem času za reakcijo in*
3. *visoke verjetnosti vpletenosti v vojaške sovražnosti*«.

2.4.2 Krizni akterji

Pojem krizni akterji obsega vse akterje, ki so vpleteni oziroma so del krize. S tem pojmom opredeljujemo države in mednarodne/regionalne organizacije, vladne in nevladne organizacije, žrtve, medije, ki poročajo o krizi, predstavnike oblasti in civilno družbo.

2.4.3 Konflikt

Na splošno lahko konflikt definiramo kot situacijo, v kateri so posamezniki, skupine ali države vpleteni v resno nestrinjanje in/ali nasprotovanje, oziroma, ko zaznajo, da so njihove vrednote, interesi, cilji in potrebe nekompatibilni oz. nasprotujoči (Tillet 1991: 7).

2.4.4 Oborožen konflikt

Pietro Verri (1992: 34) pravi, da pojem oboroženi konflikt zajema:

1. spopad med dvema ali več državami,
2. spopad med državo in nedržavno tvorbo,
3. spopad med državo in nasprotujočo frakcijo,
4. spopad med etničnimi skupinami v državi.

Glede na akterje v oboroženem konfliktu in razsežnost oboroženega konflikta pa loči med mednarodnim oboroženim konfliktom, notranjim oboroženim konfliktom in internacionaliziranim notranjim konfliktom (Verri 1992: 35).

Za notranji oboroženi konflikt je značilen spopad med oboroženimi silami države in uporniškimi oboroženimi silami ali drugimi organiziranimi oboroženimi silami znotraj države (Verri 1992: 35).

Notranji oboroženi konflikt lahko postane internacionaliziran notranji konflikt, če:

1. ena ali več tujih držav nudi pomoč eni od strani v notranjem konfliktu,
2. dve tuji državi intervenirata s svojimi oboroženimi silami, vsaka na strani drugega akterja v notranjem konfliktu (Verri 1992: 35).

2.4.5 Akterji v konfliktu

Akterji v konfliktu so vsi akterji, ki so vpleteni v konflikt oziroma so del konflikta, tako formalno kot *de facto*. Mednje spadajo države, mednarodne/regionalne organizacije, vladne in nevladne organizacije, uporniške skupine in druge vpletene entitete. Glavni (ang. *focal*) akterji so tisti, ki so v središču konflikta (npr. država in uporniki v

notranjem konfliktu), vidni (ang. *manifest*) akterji so tisti, katerih vpletenost v konflikt je splošno znana, medtem ko pri prikritih (ang. *unmanifest*) akterjih vpletenost v konflikt ni ugotovljena. Delijo se na nerazkrite (ang. *undisclosed*) akterje, katerih vpletenost je znana enemu od glavnih ali vidnih akterjev, vendar je ta ne razkrije, in na nezavedne (ang. *unconscious*) akterje, katerih vpletenost ni zavedno prepoznana (Tillet 1991: 16).

2.4.6 Reševanje konflikta

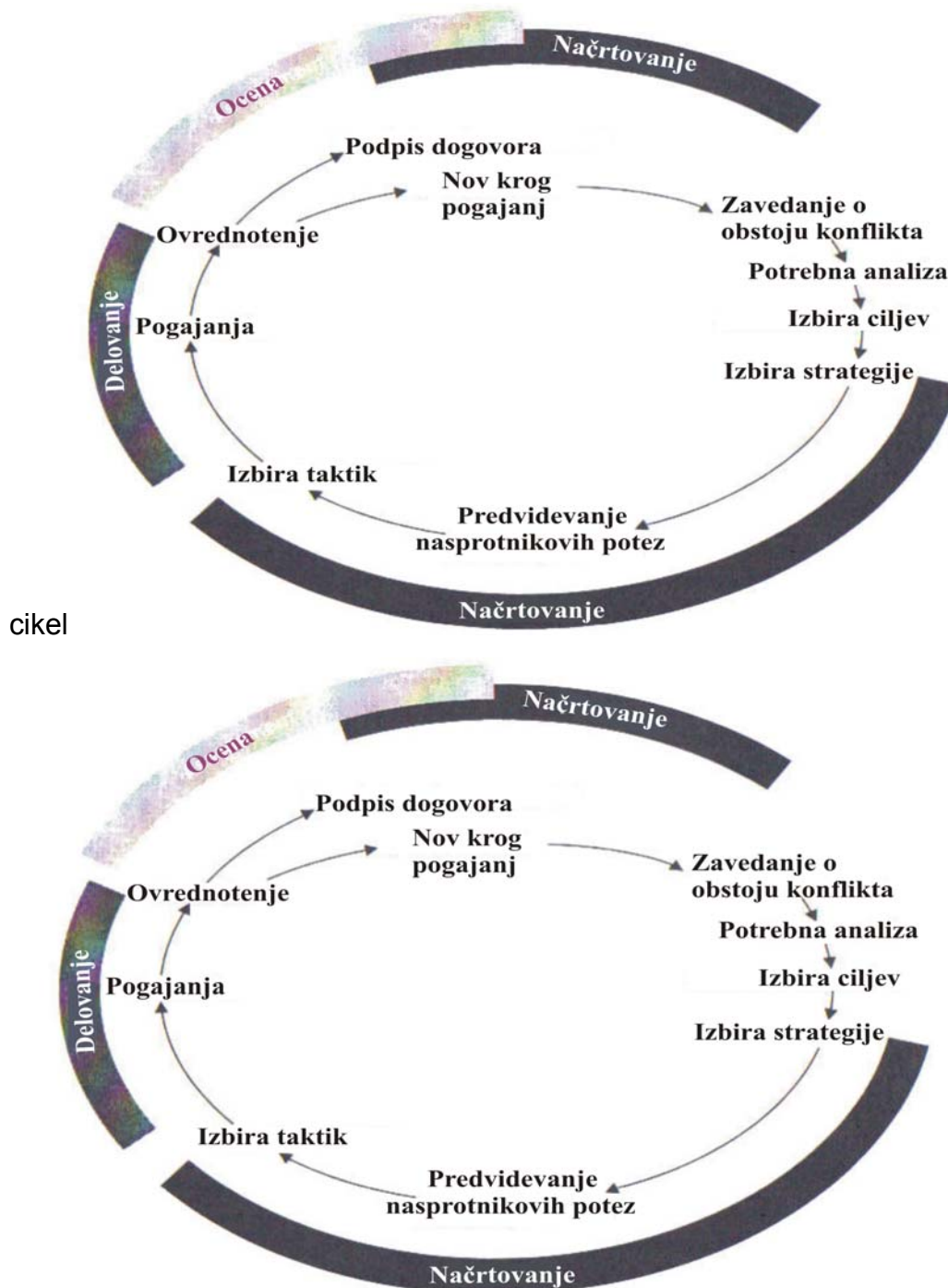
»... /R/reševanje konflikta pomeni proces, katerega rezultat je konec konflikta, ki je dosežen z analitičnimi metodami, ki odkrijejo srž problema krivega za izbruh. Tako v nasprotju z golim sporazumom oz. dogovorom, stremi k rezultatu, ki predstavlja dokončno dolgoročno rešitev konflikta.« (Buton, citirano po Tillet 1991: 9).

3. POGAJANJA V KRIZAH

Za potrebo diplomske naloge bom uporabila definicijo pogajanj, ki jo podaja Kremenjuk (2002: 40): »/P/pogajanja so serija dogodkov, prek katerih pogajalske strani predstavijo svoje predloge, zahteve in ponudbe, s ciljem, da bi dosegli skupno rešitev problema, ki je pripeljal akterje za pogajalsko mizo.« Z drugimi besedami, je proces preoblikovanja nasprotujočih si stališč v enotno, ob soglasju vseh vpletenih akterjev.

Preden se osredotočim na pogajanja v krizi, bom najprej na kratko predstavila temeljne faze v pogajalskem procesu oz. pogajalski cikel.

Diagram 3.1: Pogajalski cikel

Vir: (Saner, 2000: 29).

Vsak pogajalski proces naj bi se začel s planiranjem oz. pripravo pogajanj, saj je ta, velikokrat zanemarjena faza, ena izmed odločujočih faktorjev uspeha ali propada

pogajanj. Zahteva tedne dela, ki zajema preliminarne pogovore, zbiranje podatkov, ocenjevanje in oblikovanje pozicij, alternativ, postavljanje ciljev, izbiranje strategije in taktik, poznavanje nasprotnika in posvetovanje s številnimi interesnimi skupinami. Tej fazi sledijo dejanska pogajanja za pogajalsko mizo. To je najkrajša faza, v kateri se pokaže kakovost predhodnega dela. Dejanski akciji sledi ocena doseženega v preteklem krogu pogajanj, kar pomeni preučitev predlaganih dogovorov pred podpisom in njihovo skladanje s postavljenimi cilji. V primeru, da je predlagan dogovor v skladu z željami oz. dovoljenimi odstopanji od zastavljenih ciljev vseh strani v konfliktu, sledi podpis dogovora oz. sporazuma, v nasprotnem primeru pa se celoten cikel ponovi v naslednjem krogu pogajanj (Saner 2000: 26—32).

Vsa mednarodna pogajanja se odvijajo v nekem kontekstu, pri čemer imata posebno mesto dve dimenziji in sicer značilnosti mednarodnega sistema, ki zagotavlja okvir za pogajanja in individualne karakteristike, katerih posledica je specifičnost vsake epizode. Na nivoju sistema se odvijajo pogajanja znotraj enega izmed mnogih konfiguracij moči, ki določajo distribucijo le-te med akterji v določenem času.

Prisotnost krize, z vzbujenim povečanim občutkom grožnje, na poseben način vpliva na dojetanje pogajanj in njihovo dinamiko. Prav tako pa lahko pomembno vpliva na pogajanja tudi prisotnost intervencije s strani tretje države/akterja, včasih v negativnem smislu kot pritisk in zunanje vmešavanje v sfero pogajanj, drugič kot pozitiven prispevek, kot nevtralna stran z novimi predlogi rešitve (Starkey 1999: 56).

3.1 Vpliv krize na pogajanja

Poleg strukture mednarodnega sistema močno vpliva na pogajanja tudi klima, v kateri se odvijajo. Tako predstavlja poseben pomen pogajalcem prisotnost kriz, ki vsake toliko časa ali pa kar ena za drugo izbruhnejo na različnih koncih sveta, posebno pogosto na kriznih žariščih (npr. Bližnji vzhod) – območjih, ki so stalni izvor kriz. Ker pretijo, da bodo privedle do vojaških spopadov, in ker pogosto predstavljajo katalizator za večje systemske spremembe, imajo krize velik potencial za preoblikovanje celotnega mednarodnega sistema, kot tudi vpliv na rezultat posameznega pogajalskega procesa (Kovačević 2004: 41 in Starkey 1999: 34).

Krize tako vnašajo posebno dinamiko v proces pogajanj in vplivajo na njihov značaj. Pogajanja za reševanje kriz niso nikoli rutinska in enostavna, saj jih dejstvo, da je od njihove uspešnosti odvisno vprašanje miru in vojne pa tudi obstanek narodov in držav, postavlja v center zanimanja mednarodne javnosti in v sam vrh političnih prioritet držav in mednarodne skupnosti (Kovačević 2004: 41).

Dojemanje posameznega akterja, kako globoka je kriza, ima vpliv na pogajanja, število preučenih alternativ ter rezultate procesa. Tako lahko mednarodna kriza, ki jo definiramo kot povečanje intenzivnosti nasilne interakcije med državami in nedežavnimi akterji, destabilizira odnose med njimi do mere, ko je ogrožena stabilnost regionalnega ali celo celotnega mednarodnega sistema (Starkey 1999: 34–3-5).

Z gledišča posamezne države oz. njenega voditelja, se kriza pojavi, ko se zazna grožnja temeljnim vrednotam, pri čemer je čas za reakcijo omejen, ob enem pa obstaja povečana verjetnost za izbruh vojaške sovražnosti. Tako so s perspektive pogajanj grožnja, časovna stiska in stres ključni elementi krize, ki vplivajo na njen potek in razplet (Starkey 1999: 35).

Potek pogajanj – ob grožnjah in v stresnem okolju, skupaj s pomanjkanjem časa in roki za doseg dogovora – velikokrat pripelje odločevalce do situacije, ko niso sposobni v celoti preučiti vseh možnosti, kar lahko vodi k sprejemanju neoptimalnih odločitev.

Vendar pa v določenih primerih tudi rutinska pogajanja, ko naletijo na mrtvo točko, prevzamejo nekatere značilnosti pogajanj v krizi in s tem prisilijo pogajalce, da sprejmejo dogovor.

V nasprotju s tem, lahko spretni pogajalci ob pomoči mediatorjev in tretje strani spremenijo krizno okolje v atmosfero rutinskih pogajanj. Z zmanjšanjem občutka grožnje in časovne omejitve in s tem znižanjem nivoja stresa, oblikujejo pozitivno okolje, primernejše za preučevanje alternativ in doseg dogovora, ki je v prid vsem (Starkey 1999: 36).

3.2 Vloga preventivne diplomacije pred eskalacijo krize

Preventivna diplomacija poskuša preko pogajanj rešiti sporna vprašanja in trenja med akterji oz. preprečiti, da bi do njih sploh prišlo, preden ti eskalirajo v krizo in posledično v oborožen spopad. Eno izmed njenih orodij je zgodnje opozarjanje tj. iskanje novih poti in načinov identifikacije potencialno velikih spopadov, preden se ti razvijejo in uidejo kontroli, čemur naj bi sledila zgodnja reakcija. Vendar je v praksi to redkejši pojav, zaradi razlogov kot so: nejasnost znakov, ki kažejo na možno eskalacijo; birokratske lenobnosti – saj se tudi v primeru, ko kriza postane neizbežna, pogosto čaka, kako se bo razvila situacija; preokupiranosti z ostalimi dejavnostmi in čakanjem, da se kriza razreši sama (Kovačević 2004: 44).

Bistvo preventivne diplomacije so pogajanja, saj se z njihovo pomočjo rešuje možne konfliktne situacije pred eskalacijo in sicer neposredno med vpletenimi akterji, ki lahko sami ublažijo spor in poiščejo rešitev ali mehanizem, ki obdrži spor v mejah reševanja s političnimi sredstvi ali pogosteje – preko tretje strani. Ta deluje kot pobudnik, katalizator in formulator pogajanj in dogovora, ki gaateri sprte strani niso zmožne same realizirati (Kovačević 2004: 45).

Pri odvrčanju sprtih strani od eskalacije in nasilja so v preventivni diplomaciji ključni trije elementi:

1. vložek, to je tisto, kar je pomembno za strani v konfliktu – kakšna bo cena in korist, če se določenemu problemu pristopi prej ali kasneje. Vložek bi moral biti objektivni element spora, vendar se pogosto dogaja, da je stvar subjektivne percepcije,
2. drža je vsekakor subjektivni element v sporu. Preventivna diplomacija poskuša konfliktno držo strani v sporu spremeniti v prilagajajočo,
3. taktikea, kot tretji element v preventivni diplomaciji, ki imaaterih nalogo je, da se prava dejanja storijo v pravem trenutku in vključujejo izbiro pravega trenutka, pogojev in odločnost (Kovačević 2004: 48).

Specifičnost preventivne diplomacije je torej v tem, da je usmerjena v prihodnost, a ne samo na posledice svojega delovanja, ampak tudi na potrebo po svojem delovanju. Zato je njena naloga tudi upravičevanje porabljenega časa in napora ob

neznani ceni. »Ona ni ne gasilec ne zavarovanje pred požarom, ampak preprosto čistilec mesta, kjer preti možnost izbruha požara v trenutku, ko je potrebno narediti milijon drugih stvari in ko grozi nešteto drugih izbruhov požara« (Zartman, citirano po Kovačević 2004: 48). Vendar kljub temu preventivna diplomacija predstavlja najboljši in najbolj učinkovit odgovor na krize, ki se šele rojevajo. Strošek zgodnje akcije je vsekakor upravičen z visoko ceno možnega nasilnega spopada.

3.3 Intervencija tretje strani

Young definira intervencijo, skupaj z mediacijo, kot »vsakršno potezo akterja, ki ni neposredno povezan s krizo, z namenom, da zmanjša ali odpravi enega ali več problemov, ki zadevajo pogajanja in s tem pripomore k razrešitvi krize.« Ob tem naj izpostavim, da mediacija, v nasprotju z arbitražo, ni obvezujoča (Starkey 1999: 38).

Raiffa poudarja, da lahko taka intervencija zbliža poglede akterjev v konfliktu, ustvari konstruktivno klimo za pogajanja, zbira dokazni material, pomaga stranem določiti njihove prioritete, zmanjša količino neracionalnih zahtev in ohlapnih dogovorov, išče skupne rešitve, skrbi za nadaljevanje pogajalskega procesa in konec koncev pripelje do sklenitve trajnega sporazuma (Starkey 1999: 38).

Tretja stran ponavadi vstopi v pogajanja, ko je očitno, da napredka ne bo mogoče doseči brez zunanje intervencije. V posebnih kriznih situacijah, navadno, ko lokalna kriza grozi, da se bo razširila v velikem obsegu, tretja stran vstopi z namenom rešiti konflikt ali ga omejiti in s tem preprečiti, da bi se razširil in destabiliziral regijo ali celo mednarodni sistem. Razpoložljivost tretjih strani za mediacijo v kriznih pogajanjih ima tako velik vpliv na uspešnost pogajanj (Starkey 1999: 36).

Tipi mednarodnih mediacij (Starkey 1999: 37):

- Mediacija s strani mednarodnih organizacij.

- Mediacija s strani regionalnih organizacij.
- Mediacija s strani skupine držav.
- Mediacija s strani posameznikov.
- Mediacija s strani verskih organizacij.
- Mediacija s strani interesnih skupin.

Mediator naj bi bil nevtralen do vseh strani vpletenih v konflikt, čeprav to ni vedno mogoče. Njegovi motivi intervencije v konfliktu oz. vpletanja v pogajanja, vplivajo na njegovo zmožnost doseganja dogovora. Poleg trenutnih koristi iz naslova pomoč in reševanje konflikta, se tretje strani vpletajo v pogajanja tudi zaradi lastnih interesov, da bi prišlo do mirne rešitve krize. Bližji pogled na intervencijo lahko včasih razkrije tudi temačnejšo stran, ko tretja stran intervenira zgolj zaradi svojih interesov, ki so lahko politične, ekonomske ali druge narave. Tako so bile številne intervencije preteklih let v Afriki namenjene zgolj podpori eni izmed vpletenih strani in ne doseganju dogovora, od katerega bi imeli korist vsi vpleteni akterji. V ekstremnih situacijah so se take intervencije končale tudi s pridobitvijo teritorija ali ekonomske koristi tretje strani (Starkey 1999: 38–3-9).

3.4 Akterji v krizi

Pogosto se pojem pogajanja poveže z interakcijo dveh subjektov, vendar pa v številnih pogajanjih na notranji in mednarodni ravni sodeluje večje število akterjev. Z večanjem števila strani, vpletenih v pogajanja, se spremenijo dinamika in karakteristike samega procesa. Na primer: možnost oblikovanja koalicije med določenimi subjekti pomeni potrebo po pogajanjih znotraj pogajanj. Vendar pa oblikovanje koalicije ponavadi pomeni zmanjšanje števila akterjev, kar prinese osnovno, bolj vodljivo obliko pogajanj (Starkey 1999: 39–40).

Hopmann pravi, da pogajanja, v katerih nastopa več subjektov oz. multilateralna pogajanja, dosežejo večjo kompleksnost zaradi možnosti formiranja koalicije, medsebojnih razkolov in skupinske dinamike, ki vpliva na proces. Ker vsaka stranka v pogajanjih stremi k drugi rešitvi ter subjektivno zaznava raven nujnosti sprejetja rešitve, je možnost zaostankov in neuspeha povečana (Starkey 1999: 40–4-1).

3.4.1 Suverene države kot pogajalci

Predstavniki držav so še vedno najpogostejši igralci v areni mednarodnih pogajanj, kljub naraščajočemu številu drugih akterjev. Veliko rutinskega diplomatskega dela tako za državo opravijo profesionalni diplomati, zaposleni na ambasadah ali kot predstavniki v mednarodnih in regionalnih organizacijah. Njihova vloga postane pomembnejša in vidnejša v primeru kriz ali povečane medijske pozornosti glede določene zadeve (Starkey 1999: 60—61).

Politični voditelji so pri pogajanjih pomembni predvsem na simbolni ravni, saj so vrhovi ali srečanja političnih voditeljev le vrhunec pogajanj na nižjih ravneh, ki so lahko potekala že mesece ali celo leta.

3.4.2 Skupine držav

Posamezne države imajo različno raven diplomatske moči, tako so nekatere relativno nemočne pri vplivanju na določeno situacijo, v kateri nastopajo, druge so spet močnejše. Zato je v interesu šibkih držav, da se povezujejo z drugimi, tako formalno, preko medvladnih organizacij ali zavezništev, kot začasno, skozi koalicije, v času trajanja pogajanj. Poleg tega nekatere situacije zahtevajo skupinsko rešitev, saj presegajo meje posameznih držav. Tako ni nenavadno, da države uporabljajo organizacije kot primerno mesto za pogajanja (Starkey 1999: 64—65).

3.4.3 Mednarodne organizacije

Ko govorimo o mednarodnih pogajanjih, moramo imeti v mislih tudi dejstvo, da ta niso le vsota dogovorov med pogajalci, saj se ti pogajajo znotraj določenega konteksta, ki ga ustvarjajo tudi drugi akterji v mednarodnem sistemu. Med najpomembnejšimi faktorji v mednarodnem okolju, ki vplivajo na pogajanja, so mednarodne organizacije. Tako morajo akterji, v tem primeru najpogosteje države, upoštevati reakcijo držav sočlanic organizacij, s katerimi sodelujejo oz. delijo skupni interes (Mitchell 2001: 25).

3.4.4 Nevladni akterji

Vedno pogosteje se v pogajanjih kot akterji pojavljajo subjekti, ki niso suverene države oz. njihovi predstavniki, vendar močno vplivajo na proces in dinamiko pogajanj v krizi. Omenjeni subjekti dajejo prednost večjim humanitarnim, globalnim ali družbenim problemom in situacijam, pri katerih so države odpovedale (npr. okoljska vprašanja, zaščita pravic, ...) (Starkey 1999: 68).

Najpogosteje lahko zasledimo nevladne organizacije – to so neprofitne, nenasilne organizacije, ki ne zastopajo določenih držav ali vlad. Lahko so velike, dobro financirane organizacije, vpletene v globalne zadeve, kot tudi majhne skupine, ki s pomočjo posameznikov opozarjajo na lokalne probleme. Vendar je le nekaj teh organizacij popolnoma neodvisnih od držav, saj jim te pogosto zagotavljajo določena sredstva, dostop do informacij in mandat v pogajanjih. Zato lahko v primeru nevladnih organizacij redko govorimo o popolni neodvisnosti in nepristranskosti, ko se le-te vpletajo v reševanje določenih kriz (Albin 2002: 376).

Tako si širok spekter nevladnih organizacij prizadeva vplivati na potek in razplet mednarodnih pogajanj v krizah, in sicer s sedmimi tipi aktivnosti, tako v začetni fazi pogajanj, kot pri implementaciji dogovorov. Aktivnosti so definiranje problema, določitev ciljev in poteka reševanja krize, uveljavljanje norm in načel, zagotavljanje informacij in ekspertov, mobilizacija javnosti, lobiranje, neposredno sodelovanje pri oblikovanju sporazumov in nadzorovanje izvajanja ter druge aktivnosti pri izvajanju sporazumov (Albin 2002: 378).

Nevladnim organizacijam, kot je na primer Mednarodni komite rdečega križa, se je že pogosto priznal konstruktivni doprinos pri implementaciji in nadzorovanju sprejetih mednarodnih sporazumov, medtem ko je na primer Amnesty International oblikovala široko mrežo skupin, ki z različnimi taktikami izvajajo pritisk na države, ki kršijo človekove pravice, obenem pa v pogajanjih v krizah kot mednarodni lobi vršijo pritisk na akterje.

Poleg izvajanja zgoraj naštetih aktivnosti nevladne organizacije delujejo tudi na področjih, ki niso neposredno povezana z uradnim procesom pogajanj v krizah, a

kljub temu krepijo dialog in spravo ter pripravljajo lokalne skupnosti na odobravanje politično sprejetega sporazuma (Albin 2002: 379).

3.4.5 Entitete, ki nimajo statusa države

Kot akterji v pogajalskem procesu pogosto nastopajo tudi entitete, ki nimajo statusa države, vendar jim pripadajo podobne pogajalske funkcije kot vladnim predstavnikom. K oblikovanju teh entitet sili potreba po artikulaciji in reprezentaciji ekonomskih, varnostnih in političnih skupin, ki niso povezane v enotno nacionalno državo.

V nekaterih primerih so privatni interesi tako visoko strukturirani, da tekmujejo z državo za nadzor nad mednarodnimi zadevami, celo pogajanji. Čeprav te sile včasih nimajo potrebne zakonske podlage in avtoritete, vseeno ogrožajo državno suverenost. Zgodi se tudi, da privatni interesi najdejo pot do priznanja legitimne pravice do sodelovanja na pogajanjih in tako sodelujejo v tandemu s tradicionalnimi predstavniki držav.

3.5 Število vprašanj za pogajalsko mizo

Poleg števila akterjev, dinamiko pogajanj določa tudi število vprašanj/problemov na pogajalski mizi. Njihovo povečanje vsekakor pomeni višjo raven kompleksnosti pogajanj. Kljub temu pa lahko večje število pomeni tudi večjo verjetnost rešitve krize, saj se s tem poveča število možnih ugodnih rešitev za strani v konfliktu. Tako se lahko situacija ničelne vsote, ko zmaga en akter, spremeni v situacijo pozitivne vsote, ko vsak izmed akterjev nekaj pridobi. Izkušen pogajalec lahko, velikokrat s pomočjo mediatorjev, spremeni situacijo ničelne vsote v situacijo, kjer je možna skupna korist (Starkey 1999: 47–4-8).

3.6 Časovni okvir

Kot sem že omenila, je ena izmed glavnih karakteristik krize časovna omejenost, ki jo čutijo akterji pri reševanju kriz s pogajanj. V mednarodnih krizah, ki vključujejo probleme vojaške varnosti, časovno omejenost pogosto spremlja tudi nevarnost izbruha nasilja. Kajti bolj, ko se bliža rok za sprejem dogovora, bolj se zdi zatekanje k vojaški sili edina možna alternativa. Vendar tudi v rutinskih pogajanjih, kjer alternativa nedoseženemu dogovoru v določenem času ni nasilje, časovni pritisk še vedno vpliva na proces pogajanj (Starkey 1999: 40—50).

Pogajanja se razlikujejo tudi po tem, ali so doseženi dogovori obvezujoči ali ne. Posebno pogajanja v krizah zahtevajo neko vrsto sporazuma, da bi se kriza končala. Kar pa ne pomeni, da bo razrešitev krize hitra, tudi če se pogajanja nadaljujejo.

3.7 Vloga civilizacijsko-kulturnih razlik vpletenih strani in pogajalcev na pogajanja v krizah

Kultura je nedvomno ena najvidnejših segmentov naše identitete. Pripada družbi in ne posamezniku, kajti ta jo pridobi skozi socializacijo, učenje in izkušnje. Kot kompleksni fenomen vpliva na vse aspekte družbenega življenja, prinaša pa tudi variabilnost in pestrost.

Olivier Faure in Grunnar Sjostedt jo definirata kot »... /s/serijo skupnih in trajnih pomenov, vrednot in prepričanj, ki zaznamujejo narodne, etične in druge skupine in njihovo obnašanje«. Ideje, pomeni, ustaljene navade in domneve kulture oblikujejo našo percepcijo, predstave in identiteto (Bercovitch in Elgstrom 2001: 5).

V preteklosti zanemaren faktor civilizacijsko-kulturnih razlik, je danes deležen več pozornosti. Vzrok za to je vse večja prisotnost notranjih nemirov in državljanskih vojn ter vse težje ločevanje med notranjimi in mednarodnimi konflikti. Ker identiteta in nasprotujoče si vrednote zasedajo pomembno mesto med glavnimi faktorji za etnične

konflikte, je kultura postala naravni teoretični instrument (Bercovitch in Elgstrom 2001: 7).

Literatura o mednarodnih pogajanjih je vedno sprejemala pomen kulture. Ker so pogajanja širše definirana tudi kot komunikacijski proces, lahko kulturo hitro spoznamo za glavno oviro na poti tekoče komunikacije, skupaj s psihološkimi spremenljivkami (Bercovitch in Elgstrom 2001: 7).

Zaradi naštetih značilnosti bi bilo enostavno sklepati, da civilizacijsko-kulturne razlike med stranmi odražajo neenakost in protislovnost, kar tvori ovire, s katerimi se morajo spopadati strani v konfliktu pri iskanju zadovoljive rešitve.

3.7.1 Pogledi na vpliv civilizacijsko-kulturnih razlik

Na vpliv civilizacijsko-kulturnih razlik na pogajanja in mediacijo v krizah obstaja več pogledov. Na eni strani spektruma so zagovorniki ideje, da razlike ne oz. zanemarljivo vplivajo na proces, medtem ko na drugi strani najdemo vroče zagovornike močnega vpliva, ki menijo, da je to eden pomembnejših faktorjev uspeha in razpleta pogajanj. Med obema ekstremoma se nahajajo tisti, ki menijo, da je vpliv razlik odvisen od konteksta. Tako je njihov pomen večji v nekaterih situacijah in skoraj nepomemben v drugih (Bercovitch in Elgstrom 2001: 8).

Skeptiki tako poudarjajo, da sta nacionalni interes in moč glavna faktorja mednarodnih pogajanj. Obnašanje odločevalcev je odvisno od postavljenih varnostnih ciljev in dosega neke blaginje. Kultura ima lahko površinski vpliv na pogajalski proces, na primer s strani različnega vedenja. Vendar to vsekakor nima nobenih posledic za razplet pogajanj, saj pogajalci sprejmejo nek dogovor, ker je to v njihovem nacionalnem interesu in ne dovolijo, da bi jih pri tem ovirala kultura. Poleg tega skeptiki smatrajo reševanje konflikta in pogajanja za: »... *univerzalen proces, katerega del je omejeno število vzorcev obnašanja*« (Zartman in Berman 1982: 226), pri čemer kultura vpeljuje le razlike v stilu. Poleg tega pa obstoj univerzalne diplomatske kulture minimalizira vpliv nacionalnih kultur (Bercovitch in Elgstrom 2001: 9).

Zagovorniki vpliva kulture na pogajanja jim odgovarjajo, da interesi niso objektivni fenomen. So družbeno oblikovani in s tem neposredno povezani s kulturo. Prav tako je moč kompleksen fenomen, močno povezan z legitimnostjo in s kulturo. Projekcija moči ni nikoli nedvoumna, zato lahko kulturno pogojeni stereotipi vplivajo na stopnjo kredibilnosti sprejetih sporazumov in obvez. Poleg tega pa po mnenju zagovornikov vpliva kulture obnašanje pri reševanju konfliktov s pogajanja ni univerzalno, diplomacija pa ne izniči vpliva kulture iz dveh razlogov: osnovno kulturno orientacijo ni mogoče izbrisati z diplomatskim treningom, poleg tega pa diplomati še zdaleč niso več edini in tudi ne glavni akterji v mednarodnih pogajanjih (Bercovitch in Elgstrom 2001: 10).

Med obema sferama se nahajajo tisti, ki menijo, da je vpliv kulture pogojen s situacijo. Tako ima v primeru, ko je kulturna vrzel med akterji velika, ko se akterji sestanejo samo enkrat ali ko so na kocki zadeve velikega simbolnega pomena, kultura močan vpliv. Manj pa je odvisno od nje, ko gre za vprašanje nacionalnih interesov in v primeru konfliktov visoke intenzivnosti (Bercovitch in Elgstrom 2001: 11).

3.7.2 Civilizacijsko-kulturne razlike in pogajanja v krizi

Včasih so akterji v krizi del istega zavezništva, političnih ali regionalnih skupin, vendar pa se pogosto zgodi, da izhajajo iz različnega političnega ali ekonomskega sistema, ki je vezan na različne ideje, prepričanja, vrednote in s tem oblikuje različne percepcije sveta. Ko se to zgodi, je smotrno verjeti, da bo reševanje krize preko pogajanj ali mediacije podleglo tem razlikam (Bercovitch in Elgstrom 2001: 12).

Civilizacijsko-kulturna dimenzija je eden izmed temeljnih elementov, ki oblikujejo kontekst konflikta, saj oblikuje identiteto in percepcije akterjev ter s tega stališča nedvoumno vpliva na delovanje pogajalcev in na izid samega procesa. Če gledamo na pogajanja kot na del celotne narave in dinamike mednarodne krize, potem lahko sklepamo, da pogajanja spreminjajo in oblikujejo krizo, a obenem kriza vpliva na njih. Pogajanja so odsev razvoja krize in se prilagajajo krizi (Bercovitch in Elgstrom 2001: 12).

Zato je konceptualizacija pogajanj kot popolnoma nepovezanih, neprizadetih s strani krize nerealna, ker popolnoma ignorira kulturne in druge strukturne razlike med akterji. Iz teh razlogov je nesmiselno gledati na mediatorje kot na tuje nepristranske subjekte, ki so sposobni intervenirati v vsaki krizi skrajno racionalno, neodvisno od narave konflikta, spornih zadev in vpletenih strani (Bercovitch in Elgstrom 2001: 13).

Tako lahko zaključim, da civilizacijsko-kulturne razlike med akterji v krizi prispevajo h kompleksnosti pogajanj, podobnosti na drugi strani pa povečajo verjetnost uspeha, saj so konflikti kot pravi John Paul Lederach:«... »*v vsakem pomenu besede družbeni dogodki*« (Bercovitch in Elgstrom 2001: 13).

3.8 Vloga OZN pri pogajanjih v krizi

Ustanovna listina OZN dodeljuje osrednjo vlogo pri ohranjanju svetovnega miru in varnosti Varnostnemu svetu (VS) OZN. V okviru tega poslanstva je med drugim naloga VS preprečevanje izbruha mednarodnih kriz oz. njihovo reševanje. Pri tem se poslužuje tudi pogajanj, kjer organizacija pod taktirko VS igra vlogo organizatorja, gostitelja ali posredovalca v pogajanjih. Pri tem so seveda VS OZN v veliko pomoč drugi organi OZN, njene agencije in misije. V okviru šestega poglavja Ustanovne listine lahko VS in Generalna skupščina OZN dajeta le priporočila, usmeritve, ki naj bi pomagale k mirni rešitvi, h kateri so zavezane vse članice OZN. V primeru, ko akterji v krizi ne uspejo doseči ustrezne rešitve in zato obstaja bojazen, da bo nadaljevanje krize ogrozilo svetovni mir in varnost, lahko VS OZN deluje v okviru sedmega poglavja Ustanovne listine in se posluži ukrepov, kot so ekonomske ter druge sankcije, v skrajnem primeru tudi uporaba sile (Kovačević 2004: 36).

Da bi se pogajanja odvijala pravilno, Ustanovna listina OZN v triintridesetem členu ponuja naslednje metode (Lall 1966:, 9—17):

1. anketo (poizvedovanje) – proces primarnega ocenjevanja situacije ali konflikta,
2. mediacijo – prihod tretje strani, države ali posameznika, na prošnjo ali s soglasjem strani v konfliktu, z namenom pomoči pri doseganju sporazumov,

3. spravo – ima nasprotni učinek kot obtoževanje, ki ima lahko za posledico poslabšanje odnosov in s tem negativni vpliv na proces sprejemanja dogovora,
4. uporabo regionalnih organizacij,
5. druga miroljubna sredstva po volji strani v konfliktu.

V okviru drugih miroljubnih sredstev so v uporabi številne tehnike:

- a) diskusija ali pogovor med stranmi, ki jih konflikt neposredno zadeva – pogajanja *par excellence* s privolitvijo vpletenih strani in v okviru Ustanovne listine,
- b) uporaba »dobrih uslug« ene ali več držav oz. posameznikov. Na pogajalski lestvici stoji ta tehnika blizu mediacije in ankete,
- c) *ad hoc* konference ali uporaba mehanizmov že obstoječe konference (Lall 1966: 9).

Vendar je potrebno na tem mestu poudariti, da ima VS OZN na voljo manj prostora pri odločanju, ali se bo vmešal v pogajalski proces ali ne kot posamezne države, kar velja tudi za odločitve, na kakšen način bo prišlo do intervencije. Kot meddržavni kolektivni organ je omejen s strani volje in preferenc svojih članic, ki odločajo ali se bo OZN vmešala v krizo in pogajalski proces, določajo načela, ki služijo kot usmeritve pri reševanju, podajo napotke za vodenje pogajanj in podobno. Ker so njene članice suverene države s pogosto nasprotujočimi si ali celo konfliktnimi interesi, ki večino svojih interakcij opravijo zunaj organizacije in so se pripravljene odreči le skromnemu delu svoje suverenosti, saj želijo ohraniti možnost delovanja v lastnem interesu, je konsenz znotraj VS toliko težje doseči. Poleg tega pa mu okvire ukrepanja postavljajo mednarodne norme in pravila, ki jih mora spoštovati (Druckman 1995: 206–0-7).

Vmešavanje v pogajalski proces se prične, ko določena kriza pride na dnevni red VS OZN. Sledi diskusija med članicami VS in njihovimi kontakti z ostalimi stranmi povezanimi s krizo, sprejetje odločitve VS in v primeru pozitivnega sklepa se na koncu izvede pogajanja pod mandatom OZN. Obenem lahko VS določi morebitne spodbude ali sankcije vpletenim stranem, ki se bodo izvajale tekom pogajanj (Druckman 1995: 207).

Posamezniki, ki so formalno imenovani za vodenje pogajanj v imenu VS OZN, se razlikujejo po stopnji neodvisnosti. Čeprav so odgovorni VS OZN, jim njihova pozicija v lastni državi in pogosto razhajanje mnenj med članicami VS OZN včasih dopušča precejšno mero neodvisnosti. Pogajanja lahko vodijo predstavniki OZN, na primer sam generalni sekretar, člani sSekretariata, ugledni posamezniki ali predstavniki nacionalnih vlad. Slednji velikokrat pod pretvezo, da delajo pod okriljem OZN, vnašajo lastne nacionalne interese v pogajanja (Druckman 1995: 207).

3.8.1 Ovire, s katerimi se srečuje OZN

V današnjem svetu visoke tehnologije predstavljata velik obseg komunikacijskih kanalov in težava pri ocenjevanju kredibilnosti kanala in pridobljenih informacij problem sodobni diplomaciji, ki vključuje tudi pogajanja. Problem se pojavi že v primeru, če je posredovalec ena oseba, kajti strani v pogajanjih ne dobijo informacij le preko njega, ampak tudi preko medijev, privatnih virov, uradnikov številnih državnih uradov, ...Težava se stopnjuje, ko se pogajanja odvijajo pod vodstvom medvladne entitete kot je VS OZN. Posredovalec je v tem primeru pluralna politična entiteta, ki postavlja usmeritve in vodi pogajanja. Vzporedno z njim in njegovim predstavnikom vlade posameznih držav članic VS OZN vodijo pogovore z vpletenimi stranmi in izražajo svoja stališča in poglede, ki niso vedno povsem v skladu s stališčem in usmeritvami, ki jih zastopa VS OZN. To dejstvo lahko ogrozi prizadevanja OZN, saj ogroža njeno kredibilnost (Druckman 1995: 208).

Pluralnost VS OZN pa ni nujno vedno slaba. Ker je posredovanje OZN v pogajanjih kolektivni proces, saj v njem sodelujejo številne države, ki so prav tako kolektivne entitete, je možnost za odkritje prave rešitve krize toliko večja, saj je na voljo več idej. Vendar pa lahko to po drugi strani zopet ogrozi pogajanja, ker ogroža notranjo kohezivnost pogajanj (Druckman 1995: 209).

Naslednji problem predstavlja pomanjkanje ekonomskih in vojaških virov, ki bi podprli pogajalska prizadevanja OZN, saj je organizacija na tem področju odvisna od svojih članic, ki lahko zagotovijo sredstva za spodbudo ali pritisk na vpletene strani v krizi. Vendar pa se omejenost sredstev včasih izkaže za koristno, saj predstavniki VS OZN v pogajanjih stranem zagrozijo z umikom, če predlagan dogovor ne bo sprejet, kar bi

imelo za posledico umik celotne mednarodne prisotnosti v obliki humanitarne pomoči in mirovni sil z območja. A tudi ta grožnja ni vedno na mestu, saj je zopet vse odvisno od članic VS OZN (Druckman 1995: 210).

Pomanjkanje virov in v okviru teme ne najbolj primeren način sprejemanja odločitev se delno kompenzirajo z legitimnostjo, ki jo vsebujejo dejanja VS OZN, ker so spoznana za konsenz mednarodne skupnosti. Čeprav strani v konfliktu pogosto dojemajo odločitve VS OZN, ki so proti njihovi volji, kot nezakonite ali pa je pomen odločitev sprejetih s strani VS OZN podvržen različnim interpretacijam, je psihološki vpliv mednarodne izolacije tisti, ki mnogokrat odločilno vpliva na vedenje strani v konfliktu (Druckman 1995: 211).

Na poti k uspešni izvedbi pogajanj VS OZN tako stojijo članstvo, sprejet način odločanja in pomanjkanje lastnih virov. Če bi se države članice dogovorile o sprejemanju odločitev z večino, če bi VS OZN lahko porabljal sredstva mednarodnih finančnih in trgovinskih institucij po načelu palice in korenčka, če bi se države naučile izražati skladno ter bi se izogibale kakršnegakoli dejanja, ki bi ogrožalo prizadevanje VS OZN, bi bil VS OZN vsekakor subjekt, ki bi igral neprecenljivo vlogo pri reševanju kriz s pogajanja.

4. KRIZA V SUDANSKI REGIJI DARFUR

4.1 Darfur -- osnovni podatki o regiji in njenih prebivalcih

Darfur, kar v arabskem jeziku pomeni »dežela Furov«, je najbolj zahodna regija Sudana, ki s svojimi 493.180 kvadratnimi kilometri predstavlja petino ozemlja države, na katerem živi približno 6 milijonov predvsem kmečkega prebivalstva (<http://www.darfurinformation.com>).

Slika 4.1. 1.: Zemljevid Sudana

Vir: (<http://www.darfurinformation.com> (12.2.2006)).

Nekoč neodvisen sultanat, imenovan po plemenu Fur, je bil leta 1917 s strani britanske vlade priključen Sudanu. Leta 1990 je bil enoten Darfur razdeljen na tri zvezne države znotraj Sudana: Severni Darfur (Shamal Darfur) z zgodovinsko prestolnico al-Fasher, Južni Darfur (Janub Darfur) z glavnim mestom Nyala in Zahodni Darfur (Gharb Darfur) s centrom v Al-Geneini (<http://www.darfurinformation.com>).

Večji del območja leži na obsežni aridni planoti, v osrednjem delu regije pa se dviga gorovje Jabel Marra, ki je sestavljeno iz niza vulkanskih stožcev visokih do 3000 m. Severni del Darfurja sega v Libijsko puščavo, na svojem jugu pa prehaja v savano.

Kot zahodno ozemlje Sudana je Darfur strateškega pomena, saj njegov severozahod meji na Libijo, zahod na Čad in jugozahodni del na Centralno afriško republiko (<http://www.darfurinformation.com>).

4.1.1 Prebivalstvo

Največja etnična skupina v regiji so Furi, ostale nearabske »afriške« skupine pa sestavljajo še Zaghawa nomadi in plemenske skupnosti Meidob, Massaleit, Dajo, Berti, Kanein, Mima, Bargo, Barno, Gimir, Tama, Mararit, Fellata, Jebel, Sambat in Tunjur. Večinoma pastirsko arabsko skupnost pa sestavljajo plemena Habania, Beni Hussein, Zeiyadiya, Beni Helba, Ateefat, Humur, Khuzam, Khawabeer, Beni Jarrar, Mahameed, Djawama, Rezeigat in Ma'aliyah (<http://www.darfurinformation.com>).

Prebivalstvo se na podlagi razlik, ki izhajajo iz kulture plemen, deli na štiri skupine (<http://www.darfurinformation.com>):

1. Arabsko prebivalstvo, katerega materni jezik je arabščina (Rezeigat, Zeiyadiya, Beni Hussein, Djawama). Pripadniki teh plemen so bolj temnopolti kot nesudanski arabski zaradi porok s prvotnimi prebivalci pokrajine.
2. Povsem »poarabljeni« prebivalci, katerih materni jezik se je skozi preteklost pozabil in danes govorijo le arabsko (npr. Berti).
3. Tretja skupina so plemena, ki govorijo svoj materni jezik, vendar tekoče obvladajo tudi arabščino (Fur, Zaghawa, Meidob, ...).
4. Zadnja skupina, »nearabci«, ne govorijo oziroma zelo slabo govorijo arabski jezik (Massaleit, nekatere sekcije plemen Zaghawa, Berti, Mima, Tama, Kanein).

Slika 4.1.2.: Prepletenost afriških in arabskih etničnih skupin v Darfurju

Vir: (<http://www.darfurinformation.com>) (12.2.2006)..

Darfur je ekološko zelo krhka pokrajina, saj ji grozi dezertifikacija. Zaradi dolgoletnih suš, širjenja puščave, primanjkovanja pašnih in obdelovalnih površin so že desetletja na tem območju prisotni številni, tudi oboroženi konflikti med arabskimi nomadskimi in nearabskimi tradicionalno kmetijskimi in stalno naseljenimi plemeni. Vendar pa so bili to vedno nizko intenzivni, omejeni konflikti, ki nikoli niso prerasli v dobro organizirano, dobro oboroženo in dobro podprto državljansko vojno kot je konflikt, ki je izbruhnil februarja 2003 (<http://www.darfurinformation.com>).

4.1.2 Dvajsetletna vojna in mirovni sporazum

Tudi sicer je celoten Sudan in ne le območje Darfurja zelo nemiren, saj v njem vse od razglasitve neodvisnosti leta 1956, razen enajstletnega obdobja med 1972 in 1983, divjajo vojne.

Nekateri celo menijo, da je državljanska vojna, ki se je začela 1983, posredno vplivala na konflikt v Darfurju. Sprožila jo je vlada, sestavljena večinoma iz arabskega prebivalstva s severa države, ko je poskušala vsiliti šeriatsko pravo tudi na območjih, kjer muslimani nimajo večine. To je povzročilo upor, ki se je začel na jugu, poseljenem s črnskimi afriškimi kristjani in pripadniki tradicionalnih religij. Nemiri so prerasli v najdlje trajajočo afriško državljansko vojno, ki je do leta 2002, ko sta obe strani začeli s formalnimi pogajanjmi, za seboj pustila že 1,5 milijona mrtvih. Dokončen dogovor je bil sklenjen 31. 12. 2004, ko so uporniki z juga države in sudanska vlada podpisali mirovno pogodbo, s katero naj bi se končalo 21-letno bojevanje. Sporazumeli so se o ustanovitvi skupnih vojaških sil, poleg tega sta strani pristali na šestletno avtonomijo juga, ki naj bi po tem obdobju na referendumu odločal o neodvisnosti. Dogovorili sta se tudi o delitvi zaslužka od prodaje nafte, katere glavna nahajališča ležijo na jugu države. Ostala pa so tri obmejna območja, kjer obstaja skupni nadzor (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3211002.stm>).

Vzporednice med konfliktoma lahko najdemo predvsem v tem, da uporniki v obeh regijah obtožujejo vlado, da postavlja v ospredje vladajočo arabsko elito, poleg tega pa zahtevajo večjo delitev moči in bogastva v državi. Vendar je jug naseljen z afriškimi kristjani in animističnimi skupinami, ki zavračajo uveljavitev islamskega prava, medtem ko so uporniki v Darfurju muslimani, a kot nearabci tudi trpijo diskriminacijo. V obeh primerih se nad afriškim črnkim prebivalstvom izvršuje etnično čiščenje.

Optimisti verjamejo, da lahko dosežen kompromis med sSeverom in jJugom pripomore h končanju konflikta v Darfurju, saj lahko služi kot okvir za delitev oblasti in bogastva. Vendar po drugi strani pesimisti menijo, da je uspeh upornikov na jugu ohrabil upornike v Darfurju, da so prijeli za orožje. Poleg tega pa je mirovni sporazum z jugom omogočil preusmeritev oboroženih sil Sudana v Darfur (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3211002.stm>).

4.2 Zgodovina konflikta in mirovni proces

4.2.1 Razvoj konflikta

Darfur danes velja za drugo najhujšo humanitarno krizo na planetu, takoj za opustošenjem cunamijev v Aziji, saj je po različnih ocenah od začetka spopadov umrlo od 180.000 do 300.000 ljudi. Približno 2,6 milijona jih je bilo pregnanih z domov (Brstovšek 2006: 7).

Na območju se namreč odvija večrazsežnostni konflikt, ki obsega spopade med vladnimi silami in uporniki, vključuje napade džandžavidov na civiliste ter trenja med etničnimi skupinami. Obenem pa ogroža tudi politična režima v Sudanu in Čadu, ter predstavlja nevarnost, da pride do razvoja nestabilnosti tudi v drugih regijah Sudana (<http://www.savedarfur.org/situation/current>).

Nemiri so izbruhnili februarja 2003, ko sta šibko povezani uporniški gibanji SLA/SLM (Sudan Liberation Army/Movement) in JEM (Justice and Equality Movement) napadli vojaške objekte na podlagi trditev, da oblasti v Kartumu zapostavljajo nearabsko prebivalstvo in kmetovalcev ne ščitijo pred napadi arabskih nomadov, ki so se zaradi boja za zemljo in vire povezali z milico džandžavid. Ta na konjih in kamelah napada kmetovalce in jih sili k umiku proti mestnim središčem. Napad upornikov se je odvil ne dolgo po podpisu sporazuma za končanje dvajset let trajajoče vojne v Južnem Sudanu.

SLA in JEM sta hoteli končati kronično ekonomsko in politično marginalizacijo regije in zaščititi črnsko prebivalstvo pred milico džandžavid, ki je rekrutirala svoje člane iz skupin Arabcev v Darfurju in Čadu. Ta milica je v preteklih letih uživala vladno podporo pri čiščenju civilistov z območij v Kartumu, ki so domnevno nenaklonjeni vladi. Napadi džandžavidov so pripeljali do množičnih preseljevanj, pobojev, plenitev ter posilstev deklet in žena (<http://www.savedarfur.org/situation/history> in <http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

Oboroženi skupini JEM in SLA sta začeli z napadi na policiste, vladne sile in objekte ter civiliste najprej na območju mesta Gulu, središču pokrajine Jebel Marra v centru Darfurja, nato pa so se dobro organizirani in sistematični napadi nadaljevali tudi v al-Fasherju in Mellitu, v glavnem in v drugem največjem mestu Severnega Darfurja. Sistematični poboji nekaj tisoč policistov in uničenje 80 policijskih postaj je ustvarilo varnostni vakuum. Napadi upornikov na arabska plemena in kraje življenjskih zalog so pripeljali do nasilja med skupnostmi ter maščevalnih napadov nomadskih arabskih plemen (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

Vlada je odgovorila na napade tako, da je pustila arabskim milicam (džandžavidom), naj prosto plenijo po vaseh. Občasno je tudi napadala skupaj z milicami ali bombardirala vasi pred napadom milic, kar kaže na usklajenost akcij. Tako je ponovno vzpostavila oblast na ozemljih, ki so jih nadzorovali uporniki (<http://web.amnesty.org/pages/sdn-background-eng>).

4.2.2 Mirovni proces

Obe nasprotujoči si strani, tako vlada kot uporniki, trdijo, da si že od izbruha konflikta 2003 prizadevajo za rešitev vseh vprašanj, ki so pripeljala do sovražnosti, po mirni poti. Vendar pa je vse to le farsa in pesek v oči mednarodni javnosti, saj v nepovezanem mirovnem procesu, med katerim vsi akterji znova in znova poudarjajo svojo zavezanost k podpori vsakršnih poskusov za mirno rešitev krize, tako ena kot druga stran vneto kršita sprejete dogovore in vsakodnevno spodbijata lastne poskuse za umiritev situacije. Svoje pa k nadaljevanju konflikta prispevajo tudi zunanji akterji, ki v duhu lastnih interesov ovirajo že tako okrnjene možnosti za mirno rešitev (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

ČASOVNI PREGLED POTEKA MIROVNEGA PROCESA

2003

Čadska vlada, katere deli izhajajo iz plemena Zaghawa, se sredi leta ponudi kot posrednik pri mirovnih pogajanjih.

Sudanska vlada pozdravi gesto.

3. 9. Kot rezultat posrednih pogajanj, ki jih je gostil čadski predsednik

Dery, je podpisana šesttedenska prekinitev ognja. S tem in dejanji, ki sledijo, čČadska vlada pomembno prispeva k mirovnim pogajanjem.

17. 9. Med vlado in SLA je podpisan dDogovor o prostem in neoviranem dostopu humanitarne pomoči.

Sledi podpis dDogovora o petnajstčlanski tripartitni komisiji za nadzor prekinitve ognja, ki bo sestavljena iz petih predstavnikov upornikov ter enakega števila predstavnikov vlade ter vojaških predstavnikov Čada.

Uporniki kljub začetnemu sodelovanju začnejo z zavlačevanjem pogovorov. Vlada za to obdolži člane ljudske parlamentarne stranke, nakar uporniki ustavijo pogajanja.

2004

marec

Vlada se ponovno zavzame za mirno rešitev spora.

8. 4.

V Čadu je med sSudansko vlado, SLA in JEM podpisan sSporazum o humanitarni prekinitvi ognja in pProtokol o oblikovanju humanitarne asistence v Darfurju, vendar nobena stran ne spoštuje sprejetega.

Vsebina dogovora:

1. ustavitev sovražnosti in razglasitev prekinitve ognja za obdobje 45 dni, ki se avtomatično podaljša, če temu ne nasprotuje nobena stran,
2. ustanovitev skupne Komisije za nadzor nad prekinitvijo ognja ob sodelovanju mednarodne skupnosti (AU),
3. izpustitev vseh vojnih ujetnikov in ostalih ujetnikov zaradi vojne,
4. zbiranje in dostava humanitarne pomoči in ustvarjanje primernih pogojev za dostavo pomoči,
5. združitvev naporov za izgradnjo globalnega in dolgoročnega miru v regiji,
6. združitvev naporov za rešitev problemov v regiji (soc.-

ekon. razvoj, ...).

- april Sudan pozdravi odločitev AU, da pošlje opazovalce iz Nigerije, Gane, Senegala ter Namibije za nadzorovanje implementacije sporazuma, vendar isti mesec v SLA in JEM pride do nesoglasij med političnim in vojaškim delom, ki zavrača dogovor.
19. 4. Strani se dogovorijo, da se bodo udeležile konference za mir in razvoj v Kartumu, ki naj bi ji predsedoval Dery. Vendar uporniki zavrnejo vladni predlog konference za Darfur, ker zahtevajo, da jo vodi Nigerija in ne Čad. Ob tem celo simpatizerske ZDA kritizirajo potezo in odsvetujejo bojkotiranje pogovorov, namenjenih ustanovitvi komisije za nadzor prekinitve ognja.
- konec aprila Al-Haj Atta al-Manan visoki funkcionar Nacionalne parlamentarne stranke v Kartumu in bivši guverner Južnega Darfurja razkrije, da je vodil tajne pogovore z izgnanim vodstvom JEM v Parizu konec marca.
7. 5. – 13. 5. AU pošlje izvidniško misijo, da bi rešila logistične težave komisije za nadzor prekinitve ognja, v kateri so predstavniki OZN, EU, ZDA in Francije.
22. 5. SLA zavrne predlog, AU naj se sreča z vlado v Etiopiji in zaključi formiranje komisije za nadzor nad prekinitvijo ognja, ker naj bi bila po njenem mnenju Etiopija preveč povezana z vlado.
28. 5. Vlada in uporniki vseeno podpišejo dogovor, ki je ustanovil skupno komisijo, katere del so tudi mednarodni opazovalci.
4. 6. AU in mednarodni opazovalci zaključijo pogovore z vlado glede komisije. Opazovalci dobilo prost vstop v državo in prosto gibanje po njenem teritoriju. Tako komisijo sestavlja 120 opazovalcev AU, EU, ZDA, vlade in dveh uporniških skupin, prisotni pa so tudi posredniki iz Čada.
9. 6. AU ustanovi štabe za nadzor in odpošiljanje opazovalcev s središčem v al-Fasherju.
- junij Sudanski predsednik na Vrhu devetih afriških predsednikov in vladnih uradnikov (Common Market for Eastern and Southern Africa Summit in Kampala) ponovno poudari, da se vlada

prizadeva za mirno rešitev konflikta.

Vlada predstavi načrt za konferenco za razvoj in mirno sobivanje v Darfurju.

Teden kasneje se vladni pogajalci sestanejo na pogajanjih s predstavniki upornikov SLA v Berlinu in nato še v Parizu s predstavniki JEM.

19. 6. Sudanski predsednik po grožnjah ZDA s sankcijami ukaže razorožitev ilegalnih oboroženih skupin.

julij SLA in JEM na začetku meseca odklonita nadaljnja mirovna pogajanja pod okriljem Čada.

Predsednik AU Alpha Omar Konare objavi, naj bi se že 15. julija začel 1. krog političnih pogajanj, vodenih preko AU v Addis Ababi.

Zatem JEM izjavi, da je to za njih prehitro in da se pogajanj ne bodo udeležili.

avgust AU na začetku meseca objavi, da se je vlada strinjala, da AU poveča mirovne sile in opazovalce v Darfurju s 300 na 2000 vojakov, vendar Sudan zavrne predlog AU o možni misiji, ker naj bi šlo po njegovem mnenju za novo obliko kolonializma s strani najmočnejših držav članic AU.

4. 8. Vlada sprejme načrt za razorožitev džandžavidov, ki je bil predlagan s strani Jana Pronka (posebni odposlanec generalnega sekretarja za Darfur).

23. 8. –
17. 9. V Abuji (Nigerija) se pod okriljem AU odvija 2. krog pogajanj. Obe strani sprejmeta načrt za reševanje humanitarnih, varnostnih in političnih zadev kot »prvi korak v pravi smeri«, vendar uporniki takoj za tem prekličajo sprejetje načrta, obenem pa stopnjujejo kršenje dogovorov. Vlada ob tem izjavi, da je odločna nadaljevati mirovne pogovore.

Tretji dan pogovorov vlada odobri sprejem večjega števila mirovnih sil AU, pod pogojem, da jih uporabijo za obvladovanje in demobilizacijo uporniških sil.

Uporniki še naprej zavlačujejo pogajanja ter postavljajo nerealne zahteve, JEM celo bojkotira mirovna pogajanja.

31. 8. Obnovijo pogovore, potem ko so jih 29. 8. uporniki zapustili zaradi obtožb, da kršijo dogovore.
Na koncu le sprejmejo sporazum o izboljšanju humanitarne situacije v Darfurju (Protocol on the Improvement of the Humanitarian Situation in Darfur), dogovorijo se o prisotnosti več kot 3000 pripadnikov sil AU v Darfurju, o skupni enoti za nadzor v al-Fasherju ter zaprosijo visokega komisarja za človekove pravice v UN naj poveča število svojih opazovalcev.
29. 8. Med 2. krogom pogajanj je potekel 30 dnevni rok za razorožitev, ki ga je vladi postavila OZN.
28. 10. V Darfur pride prvi kontingent razširjenih sil AU za nadzor prekinitve ognja.
21. 10 – 9. 11. Poteka 3. krog pogajanj v Abuji, uporniki so odklonili pogovore o humanitarni krizi, ker naj bi s tem po njihovem mnenju vlada le zavlačevala s pogovori o političnih zadevah, poleg tega pa niso odobraval sedežnega reda.
Ko se le vrnejo na pogajanja, ne želijo podpisati Dogovora o humanitarni pomoči, želijo pogovore o političnih vprašanjih.
9. 11. Vlada in SPLA se sporazumeta o prenehanju vojskovanja v Darfurju in prostem prehodu humanitarnih sil.
- november Po veliki angažiranosti pogajalcev se ta krog vendarle zaključi s podpisom dokumenta z naslovom Protocol on the Security Situation in Darfur in Protocol on the Improvement of the Humanitarian Situation in Darfur kot je bilo dogovorjeno 9. novembra.
Vlada in uporniki obnovijo dogovore o prenehanju sovražnosti in vlada se prvič odreče sovražnim preletom nad Darfurjem, razen v primeru samoobrambe.
Začnejo se pogovori o osnutku sporazuma naslovljenega Declaration of Principles (DoP).
SLA krši mirovni sporazum, kljub podpisu prekinitve ognja 9. 11. S tem uporniki pokažejo brezbržnost do protokolov in sporazumov, ki jih je pomagala sprejeti mednarodna skupnost ter neprizadetost

- ob žrtvah med lastnim prebivalstvom.
11. 12. – 4. krog pogajanj se odvija v Abuji. Na njih vlada poudari željo po
21. 12. mirni rešitvi. Upa celo, da bo januarja 2005 že vzpostavljen mir v
celotnem Sudanu.
- december JEM zavrne pogajanja, ker naj bi po njihovih besedah zgubili
zaupanje v AU.
Sredi meseca uporniki prekinejo s pogajanjem, temu sledijo novi
napadi.
Po negativni reakciji posrednikov AU in vlade se uporniki vrnejo za
pogajalsko mizo. Vlada nato le pristane na umik svojih sil s
področij, ki jih je zasedla ob novembrski ofenzivi upornikov.
Uporniki sicer zavrnejo nov predlog za mir, a obljubijo, da ne bo
več napadov in kršitev sporazuma prekinitve ognja, SLA in JEM se
obvežeta k prekinitvi vseh napadov proti humanitarnim dejavnostim
ter na vladno infrastrukturo in policijo.
27. 12. Uporniki prekršijo obljubo z dvema napadoma, nato JEM ponovno
zavrne pogovore v okviru AU, kar ogrozi 5. krog pogajanj,
namenjen reševanju političnih vprašanj.
Že med 4. krogom pogajanj pride do razcepa znotraj SLA kar
predstavlja veliko oviro pri nadaljnjih pogajanjih o sklenitvi miru.

Vir:<http://www.darfurinformation.com/dp/page-2.asp>,

http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/country_profiles/827425.stm,

http://www.globalsolutions.org/programs/peace_security/peace_ops/conflicts/darfur/timeline.html

2005

- V začetku leta uporniki izjavijo, da zapuščajo skupno komisijo za nadzor nad prekinitvijo ognja.
13. 1. Vlada spet pozove AU, naj namesti vse dogovorjene sile.
10. 6. – Odvija se 5. krog pogajanj, prav tako v Abuji. Močna prizadevanja
5. 7. pogajalskih skupin za sprejetje DOOoP se 5. 7. 2005 končajo s

podpisom tega dokumenta. V dokumentu se sprte strani dogovorijo o osnovnih načelih, na katerih naj bi slonela nadaljnja pogajanja in temeljih za pravičen in trajen sporazum.

5. krog pogajanj zaznamuje tudi vladno nasprotovanje prisotnosti Eritreje na pogajanjih, ker naj bi ta podpirala uporniška gibanja in nestrinjanje SLA in JEM z vlogo Čada kot somediatorja.

21. 8. – Posebni odposlanec in vodja pogajalske skupine AU Salim Ahmed
27. 8. Salim gosti sprte strani na pogovorih v Tanzaniji, kjer se dogovorijo za datum 6. kroga pogajanj v Abuji.

21. 9. – Poteka 6. krog pogajanj.

20. 10

Zaradi razkola znotraj SLM/A in spora glede vodstva med predsednikom gibanja Abdelom Wahidom Nurom in generalnim sekretarjem Minijem Minnawijem so pogajanja za štiri dni prekinjena.

3. 10. Nadaljujejo se pogajanja, ki naj bi zajela delitev bogastva, delitev oblasti ter varnostne dogovore. Vendar se pogovori nadaljujejo le v okviru delitve oblasti, saj uporniki trdijo, da nimajo dovolj osebja za pogovore na vseh treh nivojih. Tako je v tem krogu pogajanj doseženega le malo napredka. Vendar pa strani na koncu le podpišejo skupno službeno poročilo, kjer izrazijo kolektivno voljo, da bi bil 7. krog pogajanj odločilen in končen.

Med pripravami na 7. krog pogajanj mediatorji AU in mednarodni partnerji usmerijo večji del energije v pomoč SLM/A pri premagovanju njene razdvojenosti in s tem njeni prisotnosti na pogajanjih kot enotnega gibanja.

29. 10. – Poteka konferenca SLA v Hasskaneiti, mestu v vzhodnem Darfurju.

31. 10 Na njej so izvedene volitve, katerih rezultat je novo vodstvo SLA, vendar stari predsednik ne prizna rezultata volitev, kar še poveča razkol znotraj gibanja.

8. 11. – ZDA ob pomoči AU organizirajo sestanek med obema frakcijama

9. 11. SLA v Nairobiju, vendar na njem ne dosežejo glavnega cilja, sporazuma med frakcijama glede enotne pogajalske skupine na 7.

krogu pogajanj.

19. 11., Sestanejo se Abdel Wahid Nur (stari predsednik SLA), Mini
26. 11. Minnawi (novi izvoljeni vodja), pogajalci AU in delegacija iz ZDA.
Po dolgotrajnih pogovorih se vodji frakcij SLA obvezeta k uskladitvi pogajalskih stališč.

29. 11. Začne se 7. krog pogajanj v Abuji. Sprti strani izrazita svoja stališča glede štirih temeljnih vprašanj:

1. statusa Darfurja (ena regija ali tri države),
2. zastopanja upornikov v predsedstvu,
3. federalnega upravljanja,
4. mej Darfurja.

Kot pomoč pri doseganju dogovora glede ključnih vprašanj pogajalska skupina AU pripravi osnutek mirovnega sporazuma.

Vir: Report of the Chair Person of the Commission on the Situation in Darfur (the Sudan) in <http://www.fas.org/sgp/crs/row/IB98043.pdf>.

2006

14. 4. Čad prekine diplomatske stike s Sudanom ter ga obtoži, da so podpirali napad v Čadski prestolnici, ki je zahteval 350 žrtev. Vlada v Kartumu naj bi podprla napad, da bi s tem destabilizirala Čad. Sudan očitke zavrača.

25. 4. AU predstavi predlog mirovnega sporazuma in sprte strani pozove, da ga podpišejo do 30. 4., sicer jim grozi nadaljnja mednarodna osamitev. Načrt sporazuma obsega ustanovitev »začasne regionalne darfurske oblasti«, katere glavne dolžnosti bodo zagotoviti varno vrnitev beguncev in organizirati referendum, na katerem bodo prebivalci odločili ali se bo Darfur združil v eno upravno enoto ali bo ostal razdeljen v tri države. Po tem predlogu bo džandžavidom prepovedano približevanje begunskim taboriščem, demobilizirani uporniški bojavniki pa bodo integrirani v Sudansko vojsko. Neimenovani vodja darfurskih upornikov bo postal »višji pomočnik« sudanskega predsednika, stranke pa bodo zagotovile obnovitev uničenega ruralnega gospodarstva v pokrajini

in pravičen delež nacionalnega dohodka.

25. 4. VS OZN uvede sankcije proti štirim posameznikom, odgovornim za nasilje v zahodnem Sudanu.
29. 4. Sudanska vlada znova zavrne predlog OZN, da bi svetovna organizacija prevzela mirovno misijo na kriznem območju. V Kartumu postavljajo kot pogoj za prihod modrih čelad podpis dDarfurskega mirovnega sporazuma in začetek njegovega uresničevanja. Medtem vladna vojska in džandžavidi kršijo sporazum o prekinitvi ognja.
30. 4. Sudanski uporniški skupini JEM in SLA sporočita, da ne bosta podpisali osnutka mirovnega sporazuma s sudansko vlado, saj naj bi bilo za podpis na voljo premalo časa, poleg tega pa sporazum ne vsebuje nekaj njihovih ključnih zahtev, med drugim tudi varnostnih dogovorov, kot je razorožitev džandžavidov. Po mnenju upornikov pa tudi ne rešuje problema delitve oblasti in bogastva. Na drugi strani vlada sporoči, da je pripravljena na podpis mirovne pogodbe za Darfur.
- OZN in AU podaljšata rok za podpis osnutka sporazuma za 48 ur.
2. 5. AU odobri podaljšanje roka za podpis še za nadaljnjih 24 ur.
5. 5. Sudanska vlada in glavna uporniška skupina iz pokrajine Darfur v Abuji podpišeta mirovni sporazum, ki sta ga pripravili AU in mednarodna skupnost. Sporazum podpišeta Mini Minnawi, vodja SLM/A in vodja vladnih pogajalcev Magzub al Nura, medtem ko druga uporniška skupina JEM vztraja pri svojih stališčih in zavrača sporazum. Ne priznava ga tudi frakcija SLM/A pod vodstvom Abdela Wahida Nura.

Viri: http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134085,

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134283,

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,132118,

[http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce63](http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce639b904&source=Delo)

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134405,

<http://www.cbc.ca/news/background/sudan/darfur.html>,[http://www.delo.si/index.php?](http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134832)

[sv_path=41,396,134832](http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134832).

4.3 Strani vpletene v konflikt

4.3.1 Vlada

Že ves čas spopadov vlada trdi, da se zavzema za mirno rešitev spora s pogajanja in miroljubnimi sredstvi. Tako je pripravila strategijo za mirno rešitev konflikta, ki temelji na naslednjih točkah:

1. Osnova za rešitev je prekinitev ognja med stranmi in ustavitev vseh sovražnih dejanj, ki bi lahko poslabšala situacijo.
2. Potreben je nadzor paravojaških sil.
3. Izpustitev vseh vojnih ujetnikov ter vseh, ki so zadržani zaradi dejanj povezanih s konfliktom.
4. Grupiranje Sudanskih osvobodilnih enot (Sudan Liberation Troops) v dogovorjenih ter predaja orožja sudanski vladi.
5. Oblikovanje tripartitne komisije s člani vlade v Sudanu, vlade v Čadu in predstavniki SLA, ki bi nadzorovala uresničevanje.
6. Pogajanja o aneksijah naj bi se začela 45 dni po podpisu Sporazuma o humanitarni prekinitvi ognja za doseg celovitega miru, orožje pa naj bi bilo predano vladi v obdobju dveh tednov po dosegu končnega dogovora o aneksijah (http://www.darfurinformation.com/p_armed_conflict_area.asp).

Ob tem sudanske oblasti vztrajno zanikajo podpiranje džandžavidov, priznavajo pa mobilizacijo »samoobrambnih milic«, ki so se oblikovale po napadih upornikov, ki so z orožjem zahtevali več pravic za nearabske skupine v Darfurju. Ob tem trdijo, da imajo dokaze, da so džandžavidi brez enotnega nadzora, predsednik Omar al-Bashir pa jih je imenuje »tatovi in gangsterji«. Da bi prebivalstvo obvarovali pred njimi, je bilo na območje poslanih tisoče dodatnih policistov, vendar prebivalci ne verjamejo v sudanske varnostne sile, saj so številni pripadniki nekdanji člani milice džandžavid (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm>).

Kot primer nevpletenosti vlada navaja posredovanje njenih sil ob napadu džandžavidov 4. februarja 2002 na območju vzhodno in severno od Nyale in 10. februarja 2002 na območju Shattayia v severnem Darfurju, kjer je bilo ranjenih in

ubitih več vladnih vojakov (<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp> in <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3613953.stm>).

Ob napadih džandžavidov na čadske civiliste spomladi 2004, od katerih vlada v Kartumu ni imela nobene koristi, so se tudi Združeni narodi in Čad začeli spraševati, koliko nadzora ima vlada dejansko nad oboroženimi milicami (<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp>).

Kljub temu ostaja dejstvo, da je vlada uporabila kopensko vojsko in letalske sile kot odgovor na napade upornikov. Poleg tega je ustanovila »ljudske obrambne sile«, ki jih sestavljajo prostovoljci iz Darfurja in drugih območij Sudana. Izmed pripadnikov politično naklonjenih plemen pa je rekrutirala vojake za oblikovanje dodatnih paravojaških sil. Begunci iz Darfurja tudi poročajo, da zračnim napadom vladnih letal sledijo vpadi džandžavidov v vasi, kjer pobijajo moške, posiljujejo ženske in kradejo, kar priča o povezanosti napadov in usklajenosti vladnih sil in arabskih milic (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp> in <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm>).

Vlada tudi preprečuje prihod mednarodne pomoči z zahtevami po vizah in z uporabo drugih birokratskih ovir (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm>).

Konec julija 2004 je VS OZN Sudanu zagrozil z ekonomskimi in vojaškimi sankcijami, če vlada arabskih milic ne razoroži v 30 dneh. Pod mednarodnim pritiskom je vlada popustila in izdala ukaz o razorožitvi vseh oboroženih skupin, tudi upornikov in provladne milice, vendar se to ni zgodilo in etnično čiščenje se je nadaljevalo z nezmanjšano močjo, saj do obljubljenih sankcij ni prišlo (<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp> in <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm>).

»Kako lahko sudanska vlada v mesecu dni prepriča desetine arabskih plemenskih voditeljev, večina živi v Kartumu, ki so ji na bojnem polju zvesto služili, da je njihova sveta služba končana? Darfur je popolnoma nemogoče nadzirati. Arabsko-afriška nasprotja so zgodovinska, nemogoče je govoriti o miru. Od kod je v Darfur kar naenkrat prišlo toliko orožja, kdo stoji za vsem skupaj, zakaj je Darfur čez noč postal

velika medijska zvezda,« se sprašuje gospod Anis Haggar, častni konzul Španije v Kartumu (Videmšek 2004: 12–1-3).

Tudi nekateri voditelji džandžavidov so zanikali povezanost z vlado. V intervjuju z enim od njih v London Sunday Timesu lahko preberemo:« */N/...nismo z uporniki, nismo z vlado ... Sskrbimo za lastne cilje ... Borimo se proti vsem vladam v Sudanu. Nismo dobili ničesar od vlade.*«, glede možne mednarodne intervencije pa:«*/B/...borili se bomo proti njim. Sovražimo tujce in jih bomo napadli.*« (<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp>).

4.3.2 Uporniki

Na strani upornikov delujeta dve uporniški skupini imenovani SLA/SLM (Sudan Liberation Army/Movement) in JEM (Justice and Equality Movement), ki mobilizirata vojake v svoje vrste predvsem iz dveh afriških skupnosti, in sicer iz plemen Fur in Zaghawa. Uporniki so dobro oboroženi, po nekaterih navedbah plemenskih poglavarjev celo bolje kot sudanska vojska, kar konec koncev ni presenetljivo, saj obe skupini uživata podporo izven meja Sudana (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

SLA

SLA ima korenine v nemirih, ki so izbruhnili v Darfurju pred devetnajstimi leti. Leta 1987 je bilo po uničujoči suši ustanovljeno aArabsko zavezništvo, namenjeno boju proti afriškim kmečkim skupnostim, Fur, Zaghawa in Masaleet. Arabcem je pri oboroževanju pomagala vlada, ob enem pa je pričela z razoroževanjem afriških plemen. Ob zaostritvi konflikta med letoma 1987 in 1989 so kot odgovor na nasilje najprej v skupnosti Fur organizirali samoobrambne milice, Zaghawa skupnost pa se je pridružila milici, ko vlada ni uspela uveljaviti dogovorov mirovnega sporazuma, ki je zahteval od arabskih nomadov odškodnino za ubite iz njihove skupnosti. Ob ustanovitvi SLA je gibanje prve rekrute tako črpalo prav iz samoobrambne milice (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm>).

SLA je ob napadih na vladne in vojaške ustanove februarja 2003 izdala politično deklaracijo, ki je pozivala k oboroženemu boju in obtoževala vlado zanemarjanja regije pri razvojnih projektih. Kot cilj boja so predstavili idejo o oblikovanju združenega demokratičnega Sudana na osnovi enakosti, popolno prestrukturirani delitvi moči, enakomernem razvoju, kulturni in politični pluralnosti in moralni ter materialni blaginji za vse Sudance (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm> in <http://www.slma.tk>).

SLA je del Sudanskega opozicijskega gibanja (The National Democratis Alliance), ki vključuje SPLA (Sudan People's Liberation Army/Movement), s poveljstvom v Eritreji. SPLA je bila glavna nasprotnica vlade v dvajset let trajajoči državljanski vojni na jugu Sudana. Po podpisu mirovnega sporazuma in končanju sovražnosti na jugu, so se številni vojaki SPLA pridružili SLA pri boju proti režimu v Kartumu. Tako naj bi uporniki razpolagali z 200.000 vojaki, kar je dvakrat več kot jih ima nasprotnik. (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm> in Videmšek 2004: 12—3).

JEM

Uporniška skupina JEM ima korenine v državnem udaru leta 1989, ko je sedanjí predsednik Omar al-Bashir zrušil vlado Sedeq-a al-Mahdija. Državni udar je bil podprt s strani NIF (National Islamic Front) islamskega vodje Hassana al-Turabija. Turabi je nato postal vodilni ideolog nove vlade ter močna osebnost za predsednikom. Vendar se je leta 1999 spustil v odkrit spopad s predsednikom, ko je skupščini predlagal zakon, s katerim bi omejili pristojnosti predsednika. Ta je razpustil skupščino in oznanil krizno stanje ter počistil vlado Turabijevih privržencev. To so bili afriški muslimani, ki so nato ustanovili JEM, za kot vodjo gibanja pa proglasili Khalila Ibrahima Muhammada (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm>).

Khalil Ibrahim Muhammad je objavil knjigo imenovano »*Black Book*«, v kateri za neravnovesje moči in bogastva v Sudanu obtožuje Arabce, ki imajo neporocionalen delež v vladi in administraciji, knjiga pa je tudi ključna za polarizacijo družbe po ključu rase in ne religije, kar je osnova za koalicijo med SLA in JEM (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm>).

Zato sta SLA in JEM kljub različnim ozadjem uspeli sodelovati v boju proti vladi in arabski milici džandžavidom. Vendar sta gibanji obdržali različni identiteti, kar pogosto vodi v napetosti, ki močno otežujejo delo pogajalcev. Gibanji imata namreč različni ideološki ozadji, poleg tega pa prihaja do nesoglasij in oblikovanja frakcij tudi znotraj posameznega gibanja, nenadzorovanosti lastnih sil, problem pa predstavlja tudi veriga poveljevanja, predvsem v SLA (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm>).

4.3.3 Džandžavidi

V njihovem primeru se pojavljajo številne nejasnosti že pri poskusu definiranja, kaj džandžavidi sploh so. V mednarodni skupnosti naj bi veljala definicija OZN, ki pravi le, da so to napadalci Arabci, oboroženi z modernim orožjem.

Vendar je to suhoparna, nepopolna definicija, zaradi katere imajo velikokrat za džandžavide vsakogar, ki je vpleten v napade na afriško skupnost.

Tako gre lahko za dva tipa sil:

1. vladno podprte sile, pooblašene v okviru vladne vojaške kampanje;
2. oportunistične oborožene sile, ki izkoriščajo sesutje pravnega sistema in reda za »poravnanje računov« z afriškimi skupnostmi in služijo kot zaščita arabskih nomadov pri boju za življenjski prostor in življenjske potrebščine, kar pa v Darfurju ni nič novega, le da so danes pohodi teh sil bolj smrtonosni zaradi boljše oborožitve

(<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp>).

Ker tako nimamo prave definicije džandžavidov, si pogledajmo, kaj beseda pomeni tradicionalnim prebivalcem v Darfurju. Beseda izhaja iz besede jinn, ki v arabščini pomeni hudiči ali duhovi, ki nosijo orožje na konjih, oziroma je tradicionalno arabska beseda za hudobne oborožene moške na konjih. Tudi s tega stališča ne pomeni nič konkretnega, specifičnega, vezanega na Darfur (ni organizirana skupina) (<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp>).

Tako bi lahko trdili le, da gre v primeru džandžavidov za oborožene tolpe z obeh strani sudansko-čadske meje, vendar so mediji s tem, ko so začeli uporabljati besedo za vse, tako regularne oborožene sile, ljudske obrambne sile, policijske enote, plemenske milice, oborožene tolpe, do vsakega oboroženega pripadnika arabske skupnosti povzročili to, da se danes beseda džandžavidi povezuje predvsem z arabskimi milicami oziroma oboroženimi kriminalnimi tolpmi podprtimi s strani vlade, da bi izvajali arabizacijo in očistili območje Darfurja nasprotnikov režima v Kartumu (<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp> in <http://www.Darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

Džandžavide borci za človekove pravice obtožujejo napadov na črne Afričane, pripadnike skupnosti Fur, Masaleet in Zaghawa. Na svojih pohodih naj bi morili, posiljevali in ropali, požgali na 10.000 domov ter prisilili več 100.000 civilistov, da so zapustili svoje domove in se zatekli v begunska taborišča (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3613953.stm>).

Po pisanju BBC-jevega dopisnika Alfreda Tabana, naj bi jih bilo le nekaj 1000, vendar so dobro oboroženi z avtomatski orožjem, za transport ne uporabljajo več le konjev in kamel, temveč se vozijo z novimi terenskimi vozili. Oblečeni so večinoma v vladne uniforme. Številni njihovi pripadniki so se v osemdesetih letih vojaško urili v Libiji, ko je Mnammar Gaddafi ustanovil »*Islamsko legijo*« *plačancev iz severne in zahodne Afrike* (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3613953.stm>).

4.4 Vzroki za krizo v Darfurju

»Darfur je poln tujcev in tujih interesov. Arabizacija s strani sudanske vlade in afriški kolektivni spomin na niti ne tako oddaljene čase, ko so jih Arabci množično zaslužnjevali, zagotavljata, da bodo spopadi v zahodnem Sudanu trajali v nedogled. Humanitarna katastrofa v Darfurju je posledica zunanjih in notranjih interesov, ekonomije, zgodovine (predvsem kolonialnih časov) in dejstva, da je Sudan umetna, nekohezivna država z velikimi naftnimi nahajališči, ki so v današnjih časih najpomembnejši element svetovnih geopolitičnih procesov,« poudarja gospod Anis Haggar, častni konzul Španije v Kartumu in eden izmed avtorjev mirovnega načrta za

južni Sudan ter aktivni pogajalec na (uspešnih) mirovnih pogajanjih v Nairobiju (Videmšek 2004: 12–1-3).

G. Hagar ni edini, ki opozarja, da bistvo konflikta v Darfurju presega obtožbe glede zapostavljanja regije s strani vlade in zahteve po pravičnejši delitvi dobrin. Vedno pogosteje je namreč mogoče zaslediti mnenja, da je potrebno na situacijo gledati kompleksnejše, saj je gol spor med vlado in uporniki zgolj krinka, pod katero bijejo bitko notranji akterji glede politične prevlade v Sudanu in obenem zunanje sile, ki si poskušajo pridobiti levji delež zlate pogače današnjega časa – nafte. Tako bom v nadaljevanju poskušala razkriti nekaj dejstev, ki upravičujejo tako razmišljanje.

Uporniki v regiji trdijo, da delujejo zaradi nerazvitosti in marginalizacije regije, vendar je Darfur po nerazvitosti v istem položaju kot kar nekaj sudanskih regij. Ob tem težko prezremo vladna prizadevanja v zvezi z razvojem Darfurja od leta 1989, ko je zdajšnja vlada prišla na oblast. Za primer vzemimo stanje na področju izobraževanja, kjer je bilo leta 1989 ob prevzemu oblasti na območju Darfurja 216 osnovnih in 16 srednjih šol, ob izbruhu spopadov leta 2003 pa 786 osnovnih in 250 srednjih šol. Prav tako se je izboljšalo stanje v visokem šolstvu, saj sta se poleg obstoječe univerze odprli dve novi, kar se odraža v številu študentov, ki je naraslo z 27.000 na kar 44.000. Poleg tega je prišlo do izboljšav tudi v zdravstvu, saj se je trem bolnicam pridružilo še dvajset novih. Tudi na političnem področju Darfur ni na repu, kajti kar štirje guvernerji in osem ministrov prihaja iz te regije. Darfurijski pa so tudi člani višjega in ustavnega sodišča ter drugi po številu predstavnikov v Narodni skupščini. Moti tudi dejstvo, da uporniki, kljub zahtevam po večji razvitosti, napadajo vladne programe šolanja in razvoja ter civiliste, kar dejansko zavira razvoj regije.

Poleg omenjenega nas k iskanju kompleksnejšega odgovora na vprašanja, kaj je vzrok konflikta in predvsem kaj onemogoča njegovo hitro in mirno rešitev, sili tudi dejstvo, da nerazvitost ne pojasni nasilja v preteklosti, obenem pa stopnja organiziranosti nasilja proti vladi kaže na to, da je moralo biti načrtovano daljše časa. Vse to nam odpira vprašanje, kaj je spremenilo nizko intenzivne konflikte med plemeni v dobro organizirano in oboroženo vojno in ali ni bilo celotno govoričenje o marginaliziranosti in zapostavljenosti regije pri razvoju izkoriščeno s strani raznih

oportunističnih sil, da bi služilo drugim ciljem (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

4.4.1 Notranji boj za politično prevlado v Sudanu

Ghazi Suleiman, najvidnejši sudanski najvidnejši borec za človekove pravice, opozarja, da nasilje v Darfurju ni le etnično čiščenje arabskih milic, ampak tudi del dolgo trajajočega boja med dvema frakcijama sudanskega islamističnega gibanja, in sicer med vladajočo Nacionalno parlamentarno stranko in opozicijsko Ljudsko parlamentarno stranko oziroma gre preko njiju za posreden boj med predsednikom Sudana Umarjem Hassanom Ahmadom al-Bashirjem in dr. Hassanom al-Turabijem (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

30. 6. 1989 je z državnim udarom oblast prevzel brigadni general Umar Hassan Ahmad al-Bashir. Njegova oblast je temeljila na Narodni islamski fronti (NIF), ki jo je obvladovalo radikalno islamistično gibanje Muslimanski bratje in njihov voditelj Hassan al-Turabi, nekdanji duhovni in politični učitelj predsednika Baširja ter siva eminenca v ozadju. Novi režim že od prvega nastopa ni skrival fundamentalističnih teženj.

Cilj državnega prevrata je bil, poleg prevzema oblasti, tudi preprečitev podpisa mirovnega sporazuma z Johnom Garangom – voditeljem SPLM-a (Sudan People's Liberation Movement). Sporazum naj bi na jugu države omogočal uporabo posvetnega prava namesto šeriatskega.

Vse večji vpliv radikalnih Muslimanskih bratov je spremljalo poslabšanje gospodarskega položaja in zaostrovanje socialnih napetosti zaradi mednarodne osamitve Sudana, saj so ga obtožili podpiranja mednarodnega terorizma. Bashir se je imenoval za voditelja 15-članskega Revolucionarnega poveljniškega sveta (RCC). Podpisal je ustavno odredbo, s katero je razpustil parlament in druga državna telesa. Z odredbami je ukinil politične stranke in sindikat ter proglasil izredno stanje v državi. Ponovni pogovori z uporniki SPLM so se pričeli v Nairobiju 1. decembra 1989, ki pa so se po petih dneh prekinili z uvedbo šeriatskega prava v vsej državi. Po ponovnem domnevnem poskusu državnega udara aprila 1990, so usmrtili 31 vojaških in

policijskih poveljnikov. Oktobra 1993 se je RCC (Revolutionary Command Council) razpustil, ponovno so vzpostavili civilno vlado ter imenovali al-Bashirja za predsednika. Na predsedniških volitvah marca 1996 je dobil 75,7 % glasov. Januarja 1999 je dovolil registracijo legaliziranih političnih strank. Bashir in Turabi sta skupaj ustanovila Nacionalno parlamentarno stranko (National Congress party), vendar se je kmalu zatem njuno zavezništvo končalo, saj je novembra 1999 Turabi predlagal zakonski osnutek, ki naj bi zmanjšal predsednikova pooblastila; posledica je bila al-Bashirjeva ponovna razpustitev parlamenta ter razglasitev izrednega stanja. Turabi je bil odstavljen z voditeljskega mesta Nacionalne parlamentarne stranke, ob enem pa postal glavni pobudnik bojkota predsedniške volilne kampanje.

General Bashir je bil decembra 2000 ponovno izvoljen za predsednika s 86,5 % glasov. Februarja 2001 je al-Bashir Turabija, zaradi domnevne organizacije poskusa državnega udara, skupaj z večino vidnih opozicijskih intelektualcev, zaprl. Obtožen je bil poskusa strmoglavljenja vlade po podpisu sporazuma med Turabijevo novo Stranko ljudskega kongresa in uporniki SPLA (<http://news.bbc.co.uk/Profile: Sudan's President Bashir>).

Po aretaciji je prišlo do razkola v Sudanskem islamskem gibanju in ustanovitve opozicijske Ljudske parlamentarne stranke s Turabijem na čelu. Od takrat si opozicija prizadeva izpodriniti al-Bashirja in prevzeti oblast v Sudanu, saj je Turabijev cilj predsedniško mesto v Kartumu in islamski Sudan.

Ljudska parlamentarna stranka uporablja dvojno strategijo za prevzem oblasti v Kartumu, in sicer (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>):

1. Izrabljajo dogodke v Darfurju z namenom, da slabijo vlado, saj s tem izgublja moč in ugled tako doma kot v tujini. Upajo celo na mednarodno intervencijo, ki bi jo izrabili sebi v prid.

2. Poskušajo izpeljati vojaški udar skupaj z vojaškimi poveljniki, ki so se pridružili stranki (dva neuspela poskusa marca in septembra 2004, napadi na rafinerije, električne centrale, ...).

Poleg zgoraj naštetega so dodali tudi rasni element krizi. Izdali so tiskovino t. i. »Black book«, v kateri je močno poudarjena teza, da je marginalizacija in nerazvitost Darfurja posledica tega, da politično elito vodi severna arabska klika. Tako je postala knjiga ključna za polarizacijo družbe po ključu rase in ne religije, kar je osnova za koalicio med SLA in JEM.

Mnogi verjamejo, da je prav boj za prevlado center spora v Darfurju in da se konflikt nadaljuje prav zaradi povezanosti upornikov z islamsko politiko in dDr. Hassanom Turabijem.

Že novembra 2003 je Ljudska parlamentarna stranka priznala, da so nekateri njeni člani vpleteni v konflikt. Januarja 2004 pa je Turabi sam izrazil podporo upor v Darfurju. V regiji velja splošno prepričanje, da je center uporniških gibanj sestavljen iz njegovih ljudi. V podporo temu naj omenim, da je vodja JEM, dr. Khalil Ibrahim, Turabijev varovanec in tesni sodelavec, SLA in Ljudska parlamentarna stranka pa sta že februarja 2001 podpisali memorandum, v katerem sta zapisali, da bo SLA urila upornike v Darfurju (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

Poleg boja za prevlado v Kartumu pa je Darfur tudi tema, ki naj bi bila odločilnega pomena, ko gre za nadzor nad Sudanskim islamskim gibanjem, za kar se poleg Turabija poteguje še sudanski podpredsednik Taho. Ob tem lahko potegnemo še eno vzporednico, ki se veže na nadaljevanje konflikta, in sicer na vojno na jugu, ki se je končala leta 2004 s sporazumom, kateremu je Turabi močno nasprotoval in zato dolgo veljal za oviro pri normalizaciji odnosov z ZDA in mirovnega procesa. Ko je ta le prinesel rezultate in se je vojna končala, je izbruhnil konflikt v Darfurju, kar vzbuja dvome, da krivda leži na strani vlade (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

4.4.2 Zunanji akterji

Kot trdi gospod Haggard, je Sudan umetna, nekohezivna država z velikimi naftnimi nahajališči, ki so v današnjih časih najpomembnejši element svetovnih geopolitičnih procesov. In prav zaradi tega dejstva so se v darfurski konflikt vmešale države, ki vidijo svoje nacionalne interese v sudanski nafti.

4.4.2.1 Vloga sudanskih naftnih rezerv

Sudanske naftne rezerve so po najnovejših raziskavah največje v Afriki, predstavljale pa naj bi kar 40 % svetovnih rezerv. Poleg omenjene količine pa se Sudanska nafta odlikuje tudi po boljši kvaliteti, saj je lažja (ker vsebuje manj žvepla) in zato cenejša od nafte Bližnjega vzhoda.

Nafto so v Sudanu v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja odkrili Američani, vendar je bilo zaradi dvajsetletne državljanske vojne črpanje rezerv, predvsem iz nahajališč na jugu države, zanemarljivo vse do konca devetdesetih. Danes predstavlja kar 70 % sudanskega izvoza, dnevno pa načrpajo 350.000 do 500.000 sodčkov, kar je še vedno zelo majhna količina glede na obstoječe rezerve in malo v primerjavi z drugimi velikimi svetovnimi izvoznici. Vendar se do konca leta 2006 pričakuje, predvsem zaradi velikih azijskih vložkov, povečanje načrpane nafte s 500.000 na 650.000 sodčkov dnevno.

Kljub temu, da so Američani odkrili nafto v Sudanu, pa imajo ameriška naftna podjetja iz političnih razlogov uradno prepoved izkoriščanja sudanskih naftnih virov. Enako velja tudi za nekatera evropska naftna podjetja, v kar jih je prisilila ameriška administracija. Tako sudanski nafti vladajo azijske multinacionalke, kjer prednjačijo predvsem podjetja iz Kitajske, Indije in Malezije. Njim sudanska nafta predstavlja zlato jamo v času naftne krize in ameriško-evropskega monopola na Bližnjem vzhodu. Kitajsko državno podjetje CNPC je tako 40 % lastnik največjega sudanskega naftnega podjetja GNPOC. Sredi leta 2005 je Kitajska začela s proizvodnjo nafte v izredno bogatem bazenu Melut vzhodno od reke Nil, obenem pa je trenutno v Sudanu nastanjenih več kot 40.000 kitajskih delavcev, največ s področja gradbene industrije, saj Kitajska gradi naftovod med bazenom in sudanskim glavnim pristaniščem Port Sudan (Videmšek 2004: 12–1-3 in http://www.sudantribune.com/mot.php3?id_mot=37).

4.4.2.2 Kitajska

Prav zaradi naštetih dejstev je Kitajska nasprotnik sankcij in kaznovanja vlade v Kartumu, saj bi to neposredno ogrozilo njihove ekonomske interese. Tako s še nekaterimi azijskimi državami ovira Združene narode pri sprejetju in doslednem izvajanju sankcij. Poleg tega so v mednarodni skupnosti prisotne tudi obtožbe, da Kitajska del nafte plačuje z orožjem, ki ga vlada uporablja za oboroževanje arabskih nomadov, prav tako pa naj bi kitajski vojaški inštruktorji sodelovali pri urjenju džandžavidov in vladne vojske (Videmšek 2004: 12–13).

4.4.2.3 Egipt, Libija in Rusija

Pri arabizaciji so vladi pomagali tudi v Egiptu in Libiji, saj se je konec osemdesetih let v Gadafijevih »legionarskih vadbenih središčih« izurila glavnina poveljnikov arabskih milic.

Namigovanja o oviranju delovanja Združenih narodov glede krize v Darfurju in tihe obtožbe o podpiranju vlade v Kartumu so namenjene tudi Rusiji, saj večino sudanskega vojaškega letalstva tvorijo ruska letala, za bombardiranje vasi prebivalcev afriškega porekla pa uporabljajo pred nedavnim kupljene mige 29 (Videmšek 2004: 12–1-3).

4.4.2.4 ZDA

V konflikt in mirovni proces v Darfurju so neposredno vpletene tudi ZDA, za kar imajo kar nekaj razlogov. Kot prvega naj izpostavim dejstvo, da je zaradi vojne v Iraku priljubljenost Georga W. Busha padala, zato so v predsednikovem kabinetu nujno potrebovali preusmeritev pozornosti javnosti, za kar je bil več kot primeren Darfur, saj bi z njim predsednik pridobil tudi podporo in s tem glasove temnopoltih Američanov z afriškimi koreninami.

Drugi razlog seveda leži v nafti, kajti ZDA so se nedvomno odločile, da bo Afrika njihova naftna prihodnost, vendar jim proti Zahodu sovražno nastrojen režim v Sudanu to preprečuje, medtem ko v zadnjih nekaj letih cena nafte v valovih dosega

rekordne vrednosti. Zaskrbljujoča je tudi njena dobava, in sicer zaradi kriz, ki jih v veliki meri povzročijo sami.

Tako so se reševanja interesov lotili na dveh ravneh, in sicer na politični oz. mednarodni ravni, saj so s tem, ko so nekateri kongresniki začeli govoriti o genocidu, ki ga vlada v Kartumu izvaja nad črnskim prebivalstvom v Darfurju, ZDA postale najglasnejše zagovornice sudanskih Afričanov. Hkrati so tudi največje donatorke humanitarne pomoči in so s svojo angažiranostjo sprožile vidnejšo reakcijo Združenih narodov in Varnostnega sveta proti vladi v Kartumu, obenem pa so s pomočjo lastnih tajnih služb stopile nasproti nenaklonjenemu režimu (Videmšek 2004: 12–1-3).

Tako naj bi CIA zalagala upornike z denarjem in orožjem z namenom destabilizacije vlade, kar so počeli tudi v 20-letni državljanski vojni, ker naj bi bila vlada preveč islamska in premalo proameriška. Upornike podpirajo tudi posredno preko Eritreje, ki naj bi SLA dobavljala orožje, in Čada, kjer je nastanjeno poveljstvo JEM. Obe omenjeni državi sta namreč klientkinji ZDA, ker ima slednja tam interese zaradi nafte in zemeljskega plina (http://www.darfurinformation.com/ps_tread_softly.asp in <http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

Stopnjevanje upora v zahodnem Sudanu je po mnenju nemškega analitika Uweja Frieschkeja morda povezano z zaključevanjem mirovnega procesa na jugu Sudana, v katerega sta poleg ZDA in Velike Britanije močno vpleteni tudi Italija, Francija –, ki slednja naj bi urila in oboroževala JEM – in Norveška, ki je gostila konferenco darovalcev za Sudan.

Tako je kaos v Sudanu idealna priložnost za vojaško posredovanje zahodnih sil, ki bi na ta način vzpodbudile zamenjavo nepriljubljenega islamskega režima v Kartumu. Po zamenjavi bi se morala angažirati Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad ter odpreti sudansko gospodarstvo in na ta način velike naftne rezerve narediti dostopne za zahodna naftna podjetja, razmišlja Frieschke, ki trdi, »da za povojni Sudan na Zahodu že obstajajo natančni načrti« (Videmšek 2004: 12–1-3).

Sudan tako postaja eno izmed prizorišč nove hladne vojne med zaveznicama Ameriko in Evropo ter prebujenimi azijskimi tigri, v kateri bodo glavno orožje energetske viri.

4.4.2.5 Iran

Vplivne zahodne države skrbi povezovanje sudanskih oblasti z Iranom, saj je vrhovni verski voditelj Ali Hamnei med aprilskim obiskom predsednika Bashirja v Teheranu ponudil sodelovanje na področju jedrske tehnologije. Iran tako v propagandno-političnih tonih obljublja jedrsko sodelovanje vsem prijateljskim islamskim državam, Sudan pa napoveduje izkoriščanje jedrske tehnologije za pridobivanje elektrike (http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce639b904&source=Delo).

4.4.3 Vpletenost Al Kaide in militarističnih skupin

Med obema uporniškima skupinama je predvsem JEM osumljena povezave in sodelovanja s številnimi militarističnimi islamskimi gibanji v Afriki in svetu, od katerih naj bi dobivala orožje in borce, obenem pa naj bi bila v usposabljanje upornikov vpletena tudi SPLA.

Posebno pozornost je potrebno nameniti v svetu najbolj znani teroristični skupini Al Kaidi, ki ima močne interese v Darfurju, in sicer zaradi odlične lokacije, saj je skupaj z Nigrom in Čadom del Sahela, ki je njeno novo bojišče. To območje poskuša spremeniti v nov Afganistan, saj je ugodno zaradi nedostopnosti, islamske dediščine, propadajočih vlad, nepreglednih meja in nedostopnosti za zahodne obveščevalne službe. Tako podpirajo uporniške skupine, saj si s tem zagotavljajo nadaljevanje konflikta. To ogroža stabilnost celotne regije Sudana, Čada in Centralne afriške republike, kar jim odpira dodatne poti k izpolnitvi omenjenih načrtov (<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp>).

Konec aprila 2006 se je v zvezi z darfursko krizo oglasil tudi vodja Al Kaide Osama bin Laden. Mudžahide in pravoverne muslimane je pozval, naj s sveto vojno preprečijo križarski pohod zahodnih sil na zahod Sudana in njegova naftna bogastva.

Osama bin Laden je v začetku devetdesetih let živel in deloval v Sudanu, kjer je novačil muslimanske skrajneže in se ukvarjal z naložbami v kmetijstvo in gradnjo cest. Po pritisku ZDA in Saudske Arabije so ga oblasti izgnale iz Sudana, od koder je

odšel v Afganistan (http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bcca14ce639b904&source=Delo).

4.5 Vpletenost mednarodnih organizacij v konflikt in pogajanja

4.5.1 Afriška unija (AU)

Intervencija AU v Darfurju postavlja na preizkušnjo njene lastne strukture za mir in varnost, saj je organizacija prevzela vodilno vlogo tako na področju političnih pogajanj med sprtimi stranmi v konfliktu kot pri nadzorovanju izvajanja sprejetih sporazumov z nameščanjem sil opazovalne misije AMIS. Ob tem pa se mora zanašati na podporo mednarodne skupnosti. Če želi kmalu vzpostaviti mir in stabilnost v regiji in tako izpolniti zadan cilj – biti glavni akter pri reševanju krize –, mora misiji podeliti mandat za zaščito civilistov, seveda ob povečanemu številu pripadnikov oboroženih sil na območju (<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?l=1&id=3766>).

Vendar pa voditelji afriških držav nimajo politične volje za misijo takih razsežnosti, saj se večina voditeljev sooča s političnimi krizami, ki bi lahko prešle v državljanske vojne že v lastnih državah.

Tudi če bi obstajala politična volja in potrebne kapacitete za zaščito civilistov, bi AU težko sprejela tako odločitev in zbrala potrebno podporo med članicami. Kajti odločitev bi potrebovala podporo Medvladnega odbora za razvoj (Intergovernmental Authority on Development), ki mu predseduje dr. Attala Hamad Bashir, ki je Sudanec. V primeru, da bi poskušali odločitev sprejeti na podlagi kršenja človekovih pravic, bi zopet naleteli na oviro, saj je podpredsednik Afriške komisije za človekove pravice Yassir S. A. El Hassan, zaposlen na sudanskem ministrstvu za pravosodje. Tudi če bi uspeli premagati to oviro in bi o novi, odločnejši misiji odločal Svet za mir in varnost AU, do izglasovanja ne bi prišlo, saj obstaja splošno znana skrivnost, da ima v Svetu Sudan moč veta zaradi zelo močne osebnosti njihovega stalnega predstavnika, čeprav Ustanovna listina veta ne predvideva. Konec koncev pa je Sudan tudi član generalne skupščine AU (http://www.sudantribune.com/article.php3?id_article=7991).

Problem pri odzivu na krizo predstavlja tudi dejstvo, da so članice neenotne glede vzrokov in glavnih krivcev za krizo. Tako številne članice AU ne zavzemajo stališča, da se v Darfurju izvaja genocid nad črnim afriškim prebivalstvom in še vedno smatrajo vlado kot osrednjo figuro pri rešitvi konflikta in zaščiti civilnega prebivalstva, medtem ko ZDA in OZN krivita vlado za nasilje in grozote v regiji (<http://www.fas.org/sgp/crs/row/IB98043.pdf>).

Reakcija AU na krizo v Darfurju je bila tako počasna. Aktivno je začela sodelovati ob pogajanjih o prekinitvi ognja v Čadu in posledično zavzela centralno vlogo pri nadzoru izvajanja prekinitve ognja in izmenjavi političnega dialoga med vlado in uporniki.

Konec marca 2004 je AU poslala pogajalsko skupino pod vodstvom ambasadorja Sama Iboka, direktorja oddelka AU za mir in varnost, na pogovore v Čad. V podpisanem Sporazumu o humanitarni prekinitvi ognja aprila 2004 je bila AU zadolžena za oblikovanje Komisije za nadzor prekinitve ognja in posledično je Svet za mir in varnost AU 28. maja 2004 sprejel odločitev o oblikovanju Misije AU v Sudanu (AMIS) in napotitvi sil AU na krizno območje.

Vendar so omejen mandat misije, finančne in logistične težave in velikost sil prispevali k neučinkovitosti misije. Namestitev enot po podpisanem sporazumu je potekala več kot štiri mesece, poleg tega pa misija ni uspela učinkovito izvajati niti svojega osnovnega poslanstva, nadzorovanja spoštovanja Sporazuma o humanitarni prekinitvi ognja, da ne govorimo o tem, da nima mandata za zaščito civilistov. Poleg tega pa njene pristojnosti izhajajo iz 6. poglavja ustanovne listine OZN, kar misiji onemogoča izvedbo dejanj nujnih za učinkovito delovanje ([http://www.fas.org/crs/row/IB98043 .pdf](http://www.fas.org/crs/row/IB98043.pdf)).

4.5.1.1 Misija Afriške unije v Sudanu (The Africa Mission in Sudan)

AMIS, sprva komisija za nadzor nad prekinitvijo ognja, je bila ustanovljena aprila 2004 s strani AU kot opazovalna misija ob podpisu sSporazuma za humanitarno prekinitvev ognja, 8. aprila 2004, med sudansko vlado in dvema uporniškima skupinama v Darfurju, JEM in SLM/A.

Kot opazovalna misija je AMIS vključevala 80 vojaških opazovalcev in sile za zaščito, ki so obsegale 600 vojakov. Na sedemnajstem zasedanju Sveta za mir in varnost AU julija 2004, je bila sprejeta odločitev za povečanje misije na 3320 pripadnikov.

20. oktobra 2004 je Svet za mir in varnost AU ponovno povečal obseg pripadnikov, z namenom, da bi bila misija zmožna opravljati naloge s področja podpore pri izgradnji zaupanja, zaščiti civilistov in humanitarnih operacij ter opazovanja izvajanja vseh sporazumov, podpisanih med sprtimi stranmi od aprila 2004. AU je postopno namestila na območje Darfurja 6171 pripadnikov vojaških sil in 1560 pripadnikov policijskih sil.

Prva faza namestitve sil AMIS je potekala do junija 2005. Tako je misija maja 2005 imela skupno 2635 pripadnikov, od tega 452 vojaških opazovalcev, 1732 vojakov, 40 članov Sveta za mir in varnost AU oz. mednarodnega podpornega osebja, 413 pripadnikov policijskih sil in 12 članov združenih sil Darfurja.

Druga faza namestitve naj bi se končala avgusta 2005 z namestitvijo 6171 pripadnikov vojaških sil in 1560 policistov. V tretji fazi naj bi namestili še dodatnih 4500 sil, tako da bi misija obsegala 12.300 pripadnikov vojske in policije. Vendar pa so do februarja 2006 namestili le 7700 pripadnikov sil

(http://www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs52_53.pdf).

Misija se je tekom svojega delovanja spopadala s številnimi problemi. Kot prvega naj izpostavim veliko razliko med odobrenim številom sil in dejanskim številom le-teh na terenu.

Tabela 4.5.1.: Sile v misiji AMIS

	Skupno odobreno število pripadnikov	Število pripadnikov na terenu
Skupne sile	7963	6752
Vojaki	5469	4890
Vojaški opazovalci	702	686
Policijske sile	1560	1176
Mednarodno in lokalno civilno osebje	205	N/A

Vir:(http://www.accord.org.za/ct/20054/ct4_2005_pgs52_53.pdf).f (6.5.2006).

Drugi problem je predstavljalo vedno večje nasilje džandžavidov nad begunskimi taborišči in prebivalci vasi ter upornikov nad vladnimi silami in pripadniki AMIS-a. Na koncu naj še izpostavim poslabšanje odnosov med Sudanom in Čadom, ki lahko preraste v novo krizo velikih razsežnosti (http://www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs52_53.pdf).

Ker AU nima dovolj finančnih sredstev za vodenje tako obsežne misije, so breme glavne donatorke prevzele ZDA, ki so prispevale 150 milijonov dolarjev, medtem ko OZN, NATO in EU nudijo logistično, komunikacijsko in transportno asistenco. Maja 2005 je bilo na donatorski konferenci zbranih še dodatnih 291 milijonov dolarjev kot pomoč AU pri izvajanju misije AMIS (<http://www.fas.org/sgp/crs/row/IB98043.pdf>, <http://www.refugeesinternational.org/content/article/detail/7910?PHPSESSID=5ce0f92779c166324e1d>).

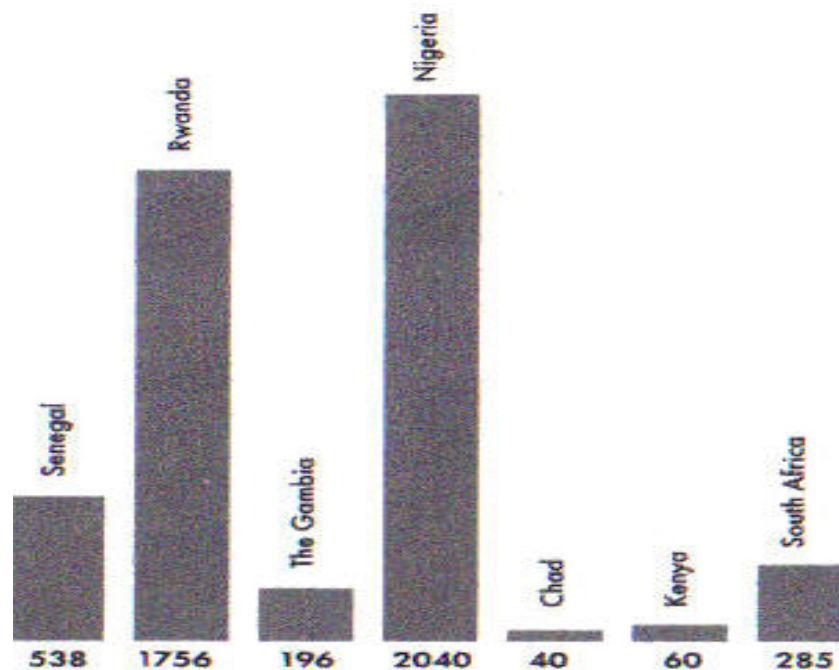
Mandat misije AMIS vključuje:

- Izvajanje poizvedovanja v regiji z namenom spremljanja dogajanja in oblikovanja prioritet misije.
- Oblikovanje sektorjev in štabov v okviru nameščanja sil.
- Navezovanje stikov z lokalnimi oblastmi vseh strani na območju sektorjev.
- Opazovanje in poročanje o aktivnosti vseh vpletenih strani in o varnostni situaciji v in okoli »varnih območij«.

- Opazovanje in poročanje o zagotavljanju varnosti s strani vlade za vrnitev beguncev na svoje domove in varnosti v begunskih taboriščih.
- Opazovanje in poročanje o spoštovanju prenehanja vseh nasilnih dejanj med vpletenimi stranmi.
- Opazovanje in poročanje o nasilju oboroženih milic nad civilisti.
- Opazovanje in poročanje o vsesplošni varnostni situaciji v regiji.
- Opazovanje in poročanje o delovanju vlade na področju razoroževanja vladno nadzorovanih milic.
- Preiskovanje in poročanje o kršitvah Sporazuma o prekinitvi ognja podpisanega 8. aprila 2004.
- Varovanje osebja in opreme AU.
- Varovanje opazovalnih patrolj.
- Varovanje statičnih in mobilnih humanitarnih operacij pred neposrednimi grožnjami z nasiljem v okviru zmožnosti.
- Zagotavljanje neposredne vojaške prisotnosti s patroljiranjem z namenom odvrniti oborožene skupine od dejanj nasilja nad prebivalstvom.

(Report of the Chair Person of the Commission on the Situation in Darfur the Sudan in http://www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs52_53.pdf).

Graf 4.5.1.: Število vojakov, ki so jih prispevale afriške države misiji

Vir: (http://www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs52_53.pdf (6.5.2006)).

4.5.2 Organizacija združenih narodov (OZN)

Združeni narodi so konflikt v Darfurju pred potresom v Indijskem oceanu in katastrofalnem cunamiju, ki mu je sledil, oklicali za največjo humanitarno katastrofo, vendar je danes število žrtev v Darfurju že desetkrat večje kot število žrtev cunamija. Kljub temu pa je bila reakcija OZN glede na obsežnost krize precej medla in neodločna.

Sicer ji ne moremo očitati nedejavnosti na humanitarnem področju, saj njene agencije in skladi (UNHCR, UNICEF, WHO, OCHA ...) od začetka konflikta skrbijo za dostavo humanitarne in najnujnejše medicinske pomoči, posebni odposlanec generalnega sekretarja Jan Pronk ves čas bedi nad situacijo in poroča Generalni skupščini in Varnostnemu svetu o razvoju dogodkov na območju, pogajalska skupina pa je skupaj z AU koordinirala pogajanja in oblikovala predlog mirovnega sporazuma podpisanega 5. 5. 2006 med sudansko vlado in uporniškim gibanjem SLM/A.

Od začetka konflikta so bile sprejete tudi številne resolucije Varnostnega sveta, vendar so vse zapisane v tonu podpore dejavnosti AU in njene misije AMIS s strani OZN, medtem ko odločnega odgovora s sankcijami usmerjenimi zoper strani odgovorne za nasilje in posredovanjem sil OZN z mandatom, ki ga omogoča 7. poglavje Ustanovne listine OZN, kar bi bilo nujno potrebno glede na stopnjo nasilja v regiji, in ob dejstvu, da AU nima ne sredstev, ne znanja kot tudi ne politične volje za mirovno misijo zahtevanega obsega, ni bilo. Temu so se najbolj približali z resolucijo sprejeto konec julija 2004 v kateri so zagrozili s sankcijami zoper vlado, če ta v tridesetih dneh ne razoroži provladnih milic, ki izvajajo genocid nad temnopoltim prebivalstvom v Darfurju. Vendar do zagroženih sankcij po izteku roka ni prišlo (<http://www.fas.org/sgp/crs/row/IB98043.pdf>).

Do vidnejše spremembe v odnosu do krize je prišlo v začetku leta 2006, ko je bila v Varnostnem svetu sprejeta odločitev o preoblikovanju mirovne misije AMIS v misijo pod vodstvom OZN, vendar šele po podpisu mirovnega sporazuma, saj je tako zahtevala vlada v Kartumu. Kajti povsem jasno je, da AU, kljub vsem prizadevanjem, nima sredstev in zmogljivosti, da bi se spopadla s tako stopnjo nasilja, kot tudi ne izkušenj in znanj potrebnih za izpeljavo mirovne operacije takih razsežnosti kot je

situacija v Darfurju (http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce639b904&source=Delo).

Tako je v VS OZN prišlo do odločitve, da se nadomesti afriške mirovne sile z modrimi čeladami, ker 7000 slabo izurjenih in oboroženih pripadnikov ni kos razmeram v Darfurju. Misija naj bi bila zasnovana podobno kot misija OZN v južnem Sudanu, kjer je VS OZN poleti 2005 že odobril misijo 10.700 modrih čelad, ki pomagajo izpeljati sporazum podpisan januarja 2005. Vendar bo imela misija OZN, za razliko od misije AMIS, pooblastila, ki izhajajo iz 7. člena Ustanovne listine OZN in trden mandat, usmerjen predvsem v zaščito civilistov (http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce639b904&source=Delo).

4.5.2.1 Zakaj tako neodločna reakcija OZN na razmere v Darfurju?

Odgovor na to se skriva v Varnostnem svetu OZN, ki ima pooblastila za sprejemanje odločitev glede sankcij zoper vpletene strani in podeljevanja mandata mirovni misiji. Tako bi lahko z odločno držo in odgovorom na dejanja nasilja bistveno vplival na situacijo, s pritiskom na prave akterje pa tudi na sam potek pogajanj in hitrejšo razrešitev krize.

Vendar že sam pogled na stalne članice in njihove nacionalne interese priča o tem, da je sprejetje radikalnejših odločitev glede Darfurja v Varnostnem svetu na majavih nogahtleh. Najbolj glasna nasprotovanja prihajajo z azijskega kontinenta. Kitajska, država z večinskim deležem v sudanski naftni industriji, je največji nasprotnik sankcij in kaznovanja vlade v Kartumu, saj bi to neposredno ogrozilo njene ekonomske interese. Tako s še nekaterimi azijskimi državami ovira Združene narode pri sprejetju in doslednem izvajanju sankcij. Rusija, s svojo oslabele ekonomijo, se spopada z notranjimi varnostnimi dilemami in mejnimi vprašanji in tako trenutno ni pripravljena na večjo intervencijo zunaj svojih meja, poleg tega pa jo nekateri obtožujejo podpiranja vlade v Kartumu v obliki zagotavljanja orožja.

Po drugi strani pa so ZDA velike nasprotnice režima v Kartumu, ki jim onemogoča dostop do sudanskih naftnih rezerv. Zato podpirajo uporniška gibanja, obenem pa s pomočjo lastnih tajnih služb delujejo proti nenaklonjenemu režimu. Tako ZDA veljajo

za eno največjih zagovornic sankcij in radikalnejših odgovorov OZN, vendar jim nasprotovanje zgoraj omenjenih članic to onemogoča.

Ostaneta še Velika Britanija in Francija z zelo močnima lobijema, ki nasprotujeta intervencijam v državah, kjer notranji konflikt ni neposredno povezan z nacionalnimi interesi države.

Ob tako različnih interesih znotraj stalnih članic Varnostnega sveta, ki imajo pravico veta, ter ostalih eksistencialnih problemih, ki v zadnjih letih burijo duhove znotraj OZN, je nemogoče pričakovati odločnejši pristop in dosledno izvajanje sprejetih resolucij v praksi.

5. ZAKLJUČEK

Pogajanja ostajajo pomemben mehanizem reševanja sporov in približevanja nasprotujočih si stališč tako na ravni posameznikov, kot v mednarodni skupnosti. V okviru reševanja mednarodnih kriz igrajo pomembno vlogo kot del preventivne diplomacije, kjer omogočajo rešitev spornih vprašanj še pred zaostritvijo odnosov in s tem preprečujejo razvoj krize. Hkrati, v primerih, ko se je kriza že razvila, predstavljajo mehanizem reševanja problemov, ki so pripeljali do konflikta in sprejemanja dogovorov, ki vodijo k razrešitvi. Ker pa je kriza posebna situacija, saj prinaša občutek ogroženosti, časovne omejenosti in stres, tudi sama vpliva na dinamiko pogajalskega procesa in njegov značaj. Zaradi dejstva, da konflikt vpletenim akterjem pogosto uide iz nadzora, kar krizo samo še poglobi in lahko posledično privede do ogrožanja regionalne ali celo svetovne varnosti in miru, lahko vodenje pogajanj prevzamejo t. i. tretje strani, ki naj bi bile nevtralne do vseh vpletenih akterjev. Vendar se prepogosto dogaja, da države pod krinko intervencije, namenjene mirni rešitvi obstoječe krize, delujejo v smeri doseganja lastnih ekonomskih in teritorialnih interesov.

Za krizo v Darfurju lahko z gotovostjo trdimo, da dosega kriterije krize mednarodnih razsežnosti, tako po humanitarni katastrofi, ki so jo povzročili spopadi kot po dejstvu, da ogroža stabilnost režimov sosednjih držav in celotne regije. Iz teh razlogov je bila deležna velike pozornosti svetovnih medijev, beguncem so nudile pomoč številne

humanitarne organizacije, organizirana je bila mirovna misija AMIS in Afriška unija je, ob podpori OZN, prevzela vodenje mirovnega procesa in pogajanj. A kljub vsem prizadevanjem krize niso uspeli v celoti zajeziti, kaj šele preprečiti, saj pred eskalacijo krize ni bilo storjeno nič (tako s strani OZN kot s strani AU), da bi bil sprožen mehanizem preventivne diplomacije, s katero bi lahko pravočasno razrešili sporna vprašanja in trenja med vlado in uporniki oz. bi preprečili njihov nastanek. Pri OZN je bilo verjetno krivo dejstvo, da se je organizacija v času, ko bi imela preventivna diplomacija odprte možnosti za preprečitev krize v Darfurju, dnevno spopadala s številnimi že obstoječimi kriznimi žarišči, ki so neposredno ogrožali mednarodni mir in stabilnost, ter s takimi, ki so ležali na območjih, ki so politično, ekonomsko, teritorialno in posledično tudi medijsko bolj zanimiva za ključne akterje mednarodne skupnosti. V primeru AU pa je povsem jasno, da ta regionalna organizacija nima dovolj izkušenj in sredstev, da bi uspešno reševala že nastale konflikte, ki bremenijo njene članice in zato bi bilo nesmiselno pričakovati, da ima razvit mehanizem preventivne diplomacije, ki je neke vrste inovacija med sredstvi preprečevanja konfliktov in kot taka predstavlja izziv celo sami OZN. Vendar tudi če zanemarimo faktor preventivne diplomacije in se osredotočimo na reševanje krize po njenem izbruhu, lahko pri tem zasledimo napake in manipulacije. Ena izmed teh je prav gotovo dejstvo, da so se vsi napori usmerili v reševanje problemov v zvezi z marginalizacijo regije in zatiranjem črnškega prebivalstva, saj naj bi to sprožilo spopade med vlado in uporniki. Medtem pa pravi vzroki za nastalo situacijo, za zavlačevanje in oviranje mirovnega procesa ter kršenje dogovorov, ležijo v boju za oblast med predsednikom Umarjem Hassanom Ahmadom al-Bashirjem, ki ima na svoji strani vojsko ter arabske milice in Hassanom al Turbijem, podpornikom uporniških skupin. Poleg tega so k nadaljevanju bojev svoje doprinesli naftni interesi tujih držav. Tako koalicija na čelu z ZDA podpira in oskrbuje z orožjem uporniške skupine, saj bi ji zamenjava vlade omogočila dostop do sudanskih naftnih rezerv, na drugi strani pa si Kitajska s skupino azijskih držav prizadeva ohraniti sedanje vodstvo države, saj ima v lasti večino naftnih podjetij. Posebni odposlanci obeh polov so se v duhu teh ciljev vključili v mirovni proces pod krinko intervencije tretje strani, katere cilj naj bi bil poiskati rešitev sprejemljivo za vse strani in rešitev konflikta. Vendar, če poznamo njihove nacionalne interese, je očitno, da tej intervenciji manjka njeno bistvo, nevtralnost do vseh vpletenih akterjev.

Zgoraj omenjena dvopolnost ovira tudi intervencijo na ravni mednarodne organizacije, saj ima za posledico neskladje v VS OZN, kar onemogoča sprejemanje resolucij in izvajanje sankcij v primeru kršitve dogovorov. Posledično je OZN, kot krovna organizacija, zadolžena za ohranjanje svetovnega miru in varnosti, ovirana pri opravljanju svoje primarne naloge v tej regiji. In ker AU, ki je prevzela glavni del bremena pri reševanju nastale situacije, nima dovolj sredstev, izkušenj, moči in volje za spopad s tako zahtevno nalogo, se zna zgoditi, da bo Darfur zapisan v zgodovino kot nov primer poraza mednarodne skupnosti.

Oviro pogajalskemu procesu v Darfurju poleg naštetega predstavlja tudi dejstvo, da se pogajanja ne odvijajo med dvema akterjema, ampak prihaja do interakcije med vlado na eni strani in na drugi strani dvema uporniškima skupinama, ki nimata trdne strukture, saj se znotraj njiju pojavljajo nove frakcije. Strokovnjaki pogosto opozarjajo, da večje število akterjev lahko pomeni tudi večjo kompleksnost pogajanj ter možnost razkola koalicije, če se ta oblikuje. In prav ta problem močno ovira proces v Darfurju, saj je bilo veliko energije in časa od decembra 2004, ko je prišlo do razcepa znotraj SLA, porabljenega za pomoč SLA pri premagovanju njene razdvojenosti in prizadevanjem, da prisostvuje pogajanjem kot enotno gibanje. Poleg tega imata SLA in JEM različni ideološki ozadji, zato je prihajalo med procesom do napetosti, nesoglasij in neenotnosti med gibanjema, česar posledica tega pa je bilo, da uporniška skupina JEM ni priznala mirovnega sporazuma, podpisanega med vlado in SLA maja 2006.

Verifikacija hipotez

Prva hipoteza se je glasila:

»Pogajanja niso izoliran proces, saj na njihov potek in pogajalski pristop v večji ali manjši meri vpliva okolje ter situacija v kateri in/ali zaradi katere se odvijajo. Prisotnost krize je prav gotovo ena izmed situacij, ki zaradi svojih posebnih značilnosti močno vpliva na pogajalski proces.«

Skozi analizo problematike pogajanj sem ugotovila, da se vsa pogajanja odvijajo v nekem kontekstu, pri čemer imata posebno mesto dve dimenziji, in sicer značilnosti mednarodnega sistema, ki zagotavlja okvir za pogajanja in individualne

karakteristike, katerih posledica je specifičnost vsake epizode. Med slednje lahko prištevamo krizo, saj se je pokazalo, da kriza kot posebna situacija, ki producira občutek ogroženosti, časovno omejenost in stres, pri vpletenih akterjih vpliva na proces pogajanj in njihov značaj. Zaradi tega dejstva in zavedanja, da ima lahko njihov neuspeh za posledico izbruh vojne, ki presega meje ene države, pogajanja v krizi nikoli niso enostavna in rutinska, ampak zahtevajo mobilizacijo vseh mehanizmov mednarodne skupnosti, ki lahko neposredno ali posredno vplivajo na oblikovanje konstruktivne interakcije med akterji. Prva hipoteza je tako potrjena.

Ker se v krizah pogosto zgodi, da neposrednim akterjem dogodka uidejo iz nadzora, je zunanja intervencija velikokrat neizogibna, saj se lahko le s pomočjo tretje strani preoblikuje nasprotujoča si stališča vsaj v tolikšni meri, da se umiri situacija, če ne že dokončno razreši. Osnovni okvir za izvedbo zunanje intervencije oz. vmešavanje v pogajanja seveda postavlja splošno sprejete norme, vrednote in pravila, ki so del mednarodnega sistema, v katerem delujejo tudi organizacije, ki imajo za nalogo skrbeti za svetovno in regionalno varnost in stabilnost. Ker mnogi konflikti presegajo zmožnosti in meje ene države, te organizacije predstavljajo skupno moč in voljo za ohranjanje miru. Vendar pa različna stališča držav članic teh organizacij, neustrezna varnostna politika, pomanjkanje sredstev, preobremenjenost, eksistencialna kriza, s katero se soočajo zaradi velikih sprememb v mednarodnem okolju in nacionalni interesi posameznih držav, ki lahko zaradi suverenosti še vedno delujejo na lastno pest in se tako pogosto vmešavajo v pogajanja tudi zaradi lastne ekonomske, teritorialne ali druge koristi, močno omejujejo njihovo delovanje. Glede na ta dejstva lahko potrdim tudi drugo hipotezo, ki pravi *»/n/Na dinamiko in uspešnost reševanja kriz s pogajanjem vplivajo poleg pripravljenosti za doseg rešitve neposredno vpletenih akterjev tudi dejavniki kot je oblika mednarodnega sistema, delovanje mednarodnih in regionalnih organizacij, tuji interesi ipd.«*

Tretja hipoteza se je nanašala na pogajanja v krizi v Darfurju in trdi, da so: *»/z/Zaradi prepočasne reakcije mednarodne skupnosti in neustreznega pristopa h pogajanjem, so dogodki v Darfurju prerasli v mednarodno humanitarno in vojaško krizo.«*

Mnogi se seveda strinjajo, da je bila reakcija mednarodne skupnosti prepočasna in neodločna, kar naj bi posledično vplivalo tudi na pogajanja. Vendar se je skozi

analizo konflikta v Darfurju pokazalo, da so problemi, ki so bili predloženi na pogajalsko mizo rešljivi, a so tako uporniki kot vlada zavlačevali in ovirali mirovni proces. Kajti Ppravi vzroki za nastalo situacijo niso ležali v nerazvitosti regije in zatiranju črnškega prebivalstva, ampak so segali v sam vrh politične oblasti in celo izven meja države, saj so bili posredi nacionalni interesi največjih svetovnih sil. Tako hipoteze ne morem v celoti potrditi, ker je pogajalska skupina AU ob pomoči OZN pripravila sporazum, ki rešuje probleme, ki so jih uporniška gibanja navedla kot povod za začetek spopadov. Ugotovim lahko, da so bila pogajanja s strani AU in OZN v osnovi izpeljana uspešno in bi se ob zainteresiranosti obeh sprtih strani zaključila veliko prej. Vendar pa črno slabo luč na situacijo meče dejstvo, da je bilo delovanje VS OZN in posledično vse organizacije ovirano zaradi neskladnosti in nacionalnih interesov stalnih članic VS in s tem je potrjena tudi zadnja izpeljana hipoteza, da *»/k/riza v Darfurju ni bila uspešno rešena pred eskalacijo v krizo mednarodnih razsežnosti zaradi tujih nacionalnih interesov in razdvojenosti stalnih članic Varnostnega sveta OZN.«*

6. SEZNAM SLIK, TABEL, DIAGRAMOV IN GRAFOV

Seznam slik:

Slika 4.1.1.: Zemljevid Sudana	2723
Slika 4.1.2.: Prepletenost afriških in arabskih etničnih skupin v Darfurju	2529

Seznam tabel:

Tabela 4.5.1.: Sile v misiji AMIS	5458
-----------------------------------	------

Seznam diagramov in grafov:

Diagram 3.1: Pogajalski cikel	712
Graf 4.5.1.: Število vojakov, ki so jih prispevale afriške države misiji	5559

7. LITERATURA

Monografije:

1. Albin, Cecilia (2002): *Getting to fairness: negotiations over global public goods*. Haag: Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
2. Brecher, Michael (1993): *Crises in world politics : theory and reality*. Oxford: Pergamon Press.
3. Druckman, Daniel in Mitchell, Christopher (1995): *Flexibility in International Negotiation and Mediation*. London in New Delhi: Sage, Thousand Oaks.

4. Grošelj, Klemen (2004): *Kognitivno-institucionalna analiza kriznega upravljanja in vodenja (primer nesreč v Sloveniji)*, magistrsko delo. Ljubljana: FDV.
5. Kovačević, Živorad (2004): *Međunarodno pregovaranje*. Beograd: MSP SCG.
6. Lall, Arthur Samuel (1966): *Modern international negotiation: principles and practice*. New York in London: Columbia University Press.
7. Pietro, Verri (1992): *Dictionary of the international law of armed conflict*. Geneva: International Committee of the Red Cross.
8. Saner, Raymond (2000): *The Expert Negotiator; Strategy, Tactics, Motivation, Behaviour, Leadership*. Haag: Kluwer Law International.
9. Starkley, Brigit, Boyer, Mark A. in Wilkenfeld, Jonathan (1999): *Negotiating a complex world*. Lanham inc.: Rowman and Littlefield Publishers.
10. Tillet, Gregory (1991): *Resolving conflict: a practical approach*. Sydney: Sydney University Press.

Zborniki:

11. Kremenyuk, Victor A., ur. (2002): *International negotiation; Analysis, Approaches, Issues*, 2. izdaja. San Francisco: Jossey-Bass.

Dokumenti:

12. CRS Issue Brief for Congress. *Sudan: Humanitarian Crisis, Peace Talks, Terrorism, and U.S. Policy*. Dostopno na <http://www.fas.org/sgp/crs/row/IB98043.pdf> (4.5.2006).
13. Report of the Chair Person of the Commission on the Situation in Darfur (the Sudan). Dostopno na http://www.africa-union.org/root/au/AUC/Departments/PSC/45th/CP_Report_on_Darfur.pdf (4.5.2006).

Članki:

14. Bercovitch, Jacob in Elgstrom, Ole (2001): Culture and International Mediation: Exploring Theoretical and Empirical Linkages. *International Negotiation* 6 (1), 3-23.
15. Brstovšek, Andrej (2006) V Darfurju gredo stvari kvečjemu na slabše. *Dnevnik*, 7.1.: 7.
16. Videmšek, Boštjan (2004) Darfur je bojno polje nove hladne vojne. Vojne za energetske vire. *Delo – Sobotna priloga*, 16.10.: 9.
17. Pudgar, Avgust (2006) Čas za sporazum se izteka. Dostopno na <http://www.delo.si/index.php?svpath=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce639b904&source=Delo> (3.5.2006).

Internetni viri:

18. <http://www.savedarfur.org/situation/current> (14.1.2006).
19. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm> (15.1. 2006).
20. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3211002.stm> (15.1.2006).
21. <http://www.darfurinformation.com> (19.1.2006).
22. <http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp> (19.1.2006).

23. <http://www.darfurinformation.com/dp/page-2.asp> (20.1.2006).
24. <http://news.bbc.co.uk/Profile: Sudan's President Bashir> (25.1.2006).
25. <http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp> (8.2.2006).
26. <http://web.amnesty.org/pages/sdn-background-eng> (18.2.2006).
27. http://www.darfurinformation.com/p_armed_conflict_area.asp (12.2.2006).
28. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm> (12.2.2006).
29. http://www.darfurinformation.com/ps_tread_softly.asp (12.2. 2006).
30. <http://www.slma.tk> (12.2.2006).
31. http://www.sudantribune.com/mot.php3?id_mot=37 (14.2.2006).
32. http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/country_profiles/827425.stm
(20.2.2006).
33. http://www.globalsolutions.org/programs/peace_security/peace_ops/conflicts/darfur/timeline.html (20.2.2006).
34. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3613953.stm> (21.2.2006).
35. <http://www.cbc.ca/news/background/sudan/darfur.html> (3.5.2006).
36. <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?l=1&id=3766> (5.5.2006).
37. http://www.sudantribune.com/article.php3?id_article=7991 (6.5.2006).
38. http://www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs52_53.pdf. (6.5.2006).

39. <http://www.refugeesinternational.org/content/article/detail/7910?PHPSESSID=5ce00f92779c166324e1d> (6.5 2006).
40. <http://www.africa-union.org/root/au/AUC/Departments/PSC/45th/CPReportonDarfur.pdf> (6.5.2006).
41. http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134085 (3.5.2006).
42. http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134283 (3.5.2006).
43. http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,132118 (3.5.2006).
44. http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134832 (8.5.2006).
45. http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134405 (3.5.2006).

7. LITERATURA

Monografije:

Albin, Cecilia (2002) *Getting to fairness: negotiations over global public goods*. Haag: Netherlands Institute of International Relations Clingendael.

Brecher, Michael (1993) *Crises in world politics : theory and reality*. Oxford: Pergamon Press.

Druckman, Daniel in Mitchell, Christopher (1995) *Flexibility in International Negotiation and Mediation*. London in New Delhi: Sage, Thousand Oaks.

Grošelj, Klemen (2004) *Kognitivno-institucionalna analiza kriznega upravljanja in vodenja (primer nesreč v Sloveniji)*, magistrsko delo. Ljubljana: FDV.

Kovačević, Živorad (2004) *Međunarodno pregovaranje*. Beograd, F. Višnjić :
Diplomatska akademija, MSP SCG.

Lall, Arthur Samuel (1966) *Modern international negotiation: principles and
practice*. New York in London: Columbia University Press.

Pietro, Verri (1992) *Dictionary of the international law of armed conflict*.
Geneva: International Committee of the Red Cross.

Saner, Raymond (2000) *The Expert Negotiator; Strategy, Tactics, Motivation,
Behaviour, Leadership*. Haag: Kluwer Law International.

Starkley, Brigit, Boyer, Mark A. in Wilkenfeld, Jonathan (1999) *Negotiating
a complex world*. Lanham inc.: Rowman and Littlefield Publishers.

Tillet, Gregory (1991) *Resolving conflict: a practical approach*. Sydney:
Sydney University Press.

Zborniki:

Kremenjuk, Victor A., ur (2002) *International negotiation; Analysis,
Approaches, Issues*, 2. izdaja. San Francisco: Jossey-Bass.

Dokumenti:

CRS Issue Brief for Congress. *Sudan: Humanitarian Crisis, Peace Talks,
Terrorism, and U.S. Policy*. Dostopno na
<http://www.fas.org/sgp/crs/row/IB98043.pdf>
(4. 5. 2006)

Report of the Chair Person of the Commission on the Situation in Darfur
(the Sudan). Dostopno na http://www.africa-union.org/root/au/AUC/Departments/PSC/45th/CP_Report_on_Dar_fur.pdf (4. 5. 2006)

Članki:

Bercovitch, Jacob in Elgstrom, Ole (2001) Culture and International
Mediation: Exploring Theoretical and Empirical Linkages. *International
Negotiation* 6 (1), 3--23.

Brstovšek, Andrej (2006) V Darfurju gredo stvari kvečjemu na slabše. *Dnevnik*, 7. 1.: 7.

Videmšek, Boštjan (2004) Darfur je bojno polje nove hladne vojne. Vojne za energetske vire. *Delo - Sobotna priloga*, 16. 10.: 9

Internetni viri:

<http://www.savedarfur.org/situation/current> (14. 1. 2006)

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm> (15. 1. 2006)

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3211002.stm> (15. 1. 2006)

<http://www.darfurinformation.com> (19. 1. 2006)

<http://www.darfurinformation.com/dp/page-1.asp> (19. 1. 2006)

<http://www.darfurinformation.com/dp/page-2.asp> (20. 1. 2006)

<http://news.bbc.co.uk/:Profile:Sudan's President Bashir> (25. 1. 2006)

<http://darfurinformation.com/darfur-in-perspective/page-5.asp> (8. 2. 2006)

<http://web.amnesty.org/pages/sdn-background-eng> (18. 2. 2006)

http://www.darfurinformation.com/p_armed_conflict_area.asp (12. 2. 2006)

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3702242.stm> (12. 2. 2006)

http://www.darfurinformation.com/ps_tread_softly.asp (12. 2. 2006)

<http://www.slma.tk> (12.2.2006)

http://www.sudantribune.com/mot.php?id_mot=37 (14. 2. 2006)

http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/country_profiles/827425.stm (20.2.2006)

http://www.globalsolutions.org/programs/peace_security/peace_ops/conflicts/darfur/timeline.html (20. 2. 2006)

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3613953.stm> (21. 2. 2006)

<http://www.cbc.ca/news/background/sudan/darfur.html> (3. 5. 2006)

<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?l=1&id=3766> (5. 5. 2006)

http://www.sudantribune.com/article.php3?id_article=7991 (6. 5. 2006)

http://www.accord.org.za/ct/2005-4/ct4_2005_pgs52_53.pdf. (6. 5. 2006)

<http://www.refugeesinternational.org/content/article/detail/7910?PHPSESSID=5ce00f92779c166324e1d> (6. 5. 2006)

<http://www.africa-union.org/root/au/AUC/Departments/PSC/45th/CPReportonDarfur.pdf> (6. 5. 2006)

Pudgar, Avgust (2006) Čas za sporazum se izteka, http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=6657eb74636e5319f2bccca14ce639b904&source=Delo (3. 5. 2006)

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134085 (3. 5. 2006)

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134283 (3. 5. 2006)

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,132118 (3. 5. 2006)

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134832 (8. 5. 2006)

http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,134405 (3. 5. 2006)